

LADONJA

VJERSKI INFORMATIVNO KULTURNI LIST
GODINA XXX □ 12 (299) □ PROSINAC 2010.

Cijena 8 Kn

*Razgovor: porečki i pulski biskup
Ivan Milovan na kraju godine
o sadašnjem trenutku Crkve u Istri*

**Svjedočanstvo: vlč. Anton Tone Kolić,
40 godina među
gradišćanskim Hrvatima**

Čestit Božić i sretna 2011. godina!

Crkva Sv. Nikole u Pazinu

Župna crkva Sv. Nikole u Pazinu sagrađena je 1266. godine i u više je navrata proširivana. Od 1659. do 1764. grade se bočne kapele. Preuređenu trobrodnu crkvu posvetio je 1764. porečki biskup De Nigris.

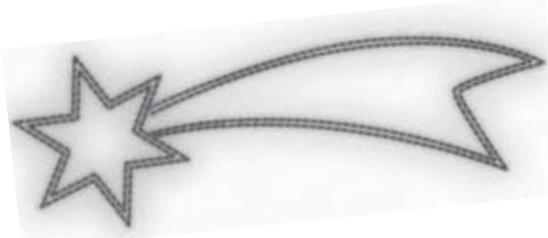
Crkva ima kasnogotički poligonalni prezbiterij nadsvoden rebrastim zvjezdolikim svodom. To je bio pravi gradevinski pothvat i velika novost u crkvenoj arhitekturi. Na zidovima i na svodu su freske visoke likovne kvalitete iz 1470. nepoznatog tirolskog majstora, koji je narisao jedan od najznačajnijih ciklusa kasnogotičkog zidnog slikarstva u Istri. Kao predložak poslužila mu je „Biblia pauperum“, nizozemska knjiga ilustracija iz 15. st. Na svodu je Stvaranje svijeta, iza glavnog oltara Raspeće, a po zidovima niz prizora iz Staroga i Novoga zavjeta.

Orgulje iz 1780. djelo su poznatog graditelja Gaetana Callida.

Zvonik je podignut 1705. godine.

Župnik u Pazinu je Mladen Matika.

PROSINAC

S 1	Natalija, Egidije	
Č 2	Bibijana, Živka, Blanka	
P 3	Franjo Ksaverski	
S 4	Barbara, Ivan Damašćanski	
N 5	2. DOŠAŠĆA, Saba, Savka	18,37 ●
P 6	Nikola b., Nikša	
U 7	Ambrozije, Agaton	
S 8	Bezgr. Začeće BDM (kvatre)	
Č 9	Valerija, Radmila	
P 10	Gospa Loretska (kvatre)	
S 11	Damaz, Damir (kvatre)	
N 12	3. DOŠ., Ivana Franc. Chant.	
P 13	Lucija, Svjetlana	15,00 ●
U 14	Ivan od Križa, Oton iz Pule, Odila	
S 15	Darija, Irenej	
Č 16	Adela, Albina, Zorka	
P 17	Lazar, Florijan	
S 18	Gracijan, Bosiljko	
N 19	4. DOŠ., Tea, Vladimir, Urban	
P 20	Teofil, Bogoljub	
U 21	Petar Kanizije	09,15 ○
S 22	Honorat, Časlav	
Č 23	Ivan Kentijski, Viktorija	
P 24	Badnjak , Adam i Eva	
S 25	BOŽIĆ, Rođenje Isusovo	
N 26	SV. OBITELJ, Stjepan Prvom.	
P 27	Ivan ap. i evanđelist, Janko	
U 28	Nevina dječica, Nevenka	05,20 ○
S 29	Toma Becket, David	
Č 30	Nicefor, Liberije	
P 31	Silvestar papa, Silvije	

Spomendani

4. prosinca: Sv. Barbara – zaštitnica župe Raša.

Crkva sv. Barbare, Raša

5. prosinca: Sv. Saba opat – Kaštel (Buje).

6. prosinca: Sv. Nikola – Barban, Pazin.

8. prosinca: Bezgrešno začeće BDM – Sv. Ivan nad Rašom.

13. prosinca: Sv. Lucija – Skitača, Sveta Lucija (Pazin).

25. prosinca: Božić, rođenje Isusa Krista. Uveden u Rimu 336. godine kako bi potisnuo pogansko svetkovanje sunca. Time se isticala vjera u Krista kao istinsko sunce i svjetlo koje prosvjetljuje svakoga čovjeka.

26. prosinca: Sv. Stjepan – Krasica, Motovun, Petrovija.

27. prosinca: Sv. Ivan evangelist – Savudrija, Valtura.

31. prosinca: Sv. Silvester – zaštitnik župe Kanfanar.

Pokrenuo Antun Hek,
od lipnja do listopada 1972. listić –
prilog obiteljskog časopisa Kana,
samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač

Biskupski ordinarijat
Porečke i pulske biskupije

Glavni urednik

Željko Mrak

Uredništvo

Blaž Bošnjaković

Ilija Jakovljević

Tomislav Milohanić

Željko Mrak

Luka Pranjić

Adresa uredništva

Jurja Dobrile 1, 52400 Poreč
tel: 052/429-034
fax: 052/429-039
ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr

List izlazi 10 puta godišnje, 1. nedjelje u mjesecu

Rukopise i fotografije ne
vraćamo

Grafička priprema

Gabrijel Erman,
Tomislav Erman

Tisk

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Prodavaonice

Josip Turčinović d.o.o., Pazin
Antuna Kalca 2, Pazin
Danteov trg 1, Pula

Nakladnik

Josip Turčinović d.o.o za
nakladničku i grafičku djelatnost

Žiro račun

2380006-1147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144
IBAN: HR7324020061100107336

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN

1330-5018

Naslovnica: Žive jaslice,
Gračišće, 2009.

Sadržaj

Aktualno: Biskupova poruka u prigodi Božića	5
Kronika: vijesti iz biskupije i župa	6/9
Intervju: mons. Ivan Milovan	10/11
Svjedočanstvo: vlč. Anton Tone Kolić	12/13
Život vjere: župa Gospe od Mora, Pula	14/15
Crkva u Hrvatskoj: događanja u studenom	16
Kolumna: don Luka Pranjić	17
Blaženik sutra: sluga Božji Miroslav Bulešić	18/19
Crkva i društvo: kolumna dr. Marija Sošića	20
Feljtoni	22/24
Crkva u svijetu: događanja u studenom	24
Savjeti: dr. Ljubica Hang Raguž, pedijatrica	26

Biskup Ivan Milovan

Riječ urednika

Pokušajmo kroz svjetlo adventskih svijeća osvijetliti i svoje živote i u njima vidjeti put kojeg treba slijediti.

Poštovani čitatelji!

Još jedna godina primiče se kraju. Puno događaja, lijepih i tužnih trenutaka, uspona i padova i svega onoga što život čini nepredvidljivim. U Ladonji smo tijekom godine popratili značajne obljetnice velikana iz hrvatske povijesti, kroz intervjuje upoznali mnoge osobe iz naše sredine a svjedočanstvima naših zlatomisnika postali istinski obogaćeni za vjernička iskustva ljudi koji nisu uzmaknuli ni pred najvećim iskušenjima. Vijest koja nas je obradovala svakako je najava dolaska Svetog Oca u Hrvatsku iduće godine. Dolazi u godini posvećenoj obitelji. Više smo puta naglašavali i u ovom našem listu da je zdrava obitelj temelj društva. Da se odnosi u obitelji temeljeni na međusobnom poštivanju i uvažavanju izravno i neizravno reflektiraju i na odnose u društvu. Određeni kodeks ponašanja, sustav vrijednosti koji počiva na

kršćanskoj zauzetosti za drugoga, na toleranciji, suosjećanju i solidarnosti. U ozračju tih vrijednosti rastu i naša djeca, koji će iste prenijeti na buduće naraštaje.

Otkrijmo u ovom vremenu tišine i isčekivanja ponovno sve te istinske i neprolazne vrijednosti. Pojavljimo barem na trenutak iz ove svakodnevne vreve. Vratimo se, kako kaže don Luka Pranjić, u «katakombno» življenje vjere barem u ovo vrijeme Došašća i nadolazećeg Božića. Vrijeme u koje smo zakoračili vrijeme je preispitivanja ali i obraćenja. Dajmo sebi i drugima opetovano šansu da budemo bolji ljudi i vjernici. Pokušajmo kroz svjetlo adventskih svijeća osvijetliti i svoje živote i u njima vidjeti put kojeg treba slijediti. Te nas svijeće vode i do onog zagasitog svjetla skromne betlehemske kućice u kojoj će se roditi Kralj koji neće vladati nego služiti.

Vrijeme u kojem se nalazimo je i vrijeme opraštanja i pomirenja, obnavljanja prijateljstava i porušenih mostova, ostavljanja loših navika i mrzovoljnosti prema sebi i drugima, vrijeme čežnje za novim svjetлом koje dopire iz predgrada Betlehema, iz betlehemske štalice.

Pripremimo se stoga za slavlje jednog velikog katoličkog, kršćanskog blagdana, Božića. Više puta nestrljivi, očekujući rezultate sada i odmah, zaboravljamo da Onaj čiji rođendan isčekujemo sa svakim od nas ima posebne i možda ipak drugačije planove. Što nam je činiti? Biti jednostavno, skrušeno i ponizno, spremni primiti mir koji nam ovo vrijeme donosi. U tišini i molitvi Došašća pripremimo mjesto u dubini svojega bića za ponovno rođenje Spasitelja.

Svim čitateljima Ladonje želimo čestit Božić i blagoslovljenu 2011. godinu!

prosinac 2010.

Pripravite PUT Gospodinu

Došašće je vrijeme iščekivanja Onoga koji ima doći. Bog »razdire nebesa«, izlazi iz svoje tajanstvene božanske svetosti i silazi na zemlju, postaje čovjekom i ulazi u našu povijest. S druge strane, čovjek koji »sjedi u tmini« žudi za svjetlom.

Na prvu nedjelju došašća, kad zapalimo prvu svijeću na adventskom vijencu, kao da u naše srce ulazi poseban osjećaj mira, nježnosti, blagosti... Naše srce blago treperi, sve je u radosnom pokretu prema Božiću. Zapravo, sve je usmjereni prema Betlehemu, odakle iščekujemo novo Svjetlo – Isusa Krista. Kako nam dolaze nedjelje došašća, tako se više pojačava svjetlo na oltaru, ali još više u našoj duši. Svaka nova zapaljena svijeća na oltaru, svaka nova od četiri nedjelje došašća, poziv je da i mi više porastemo u svjetlu vjere, ljubavi, praštanja i zajedništva.

Bog nam dolazi

Došašće je vrijeme iščekivanja Onoga koji ima doći. Bog »razdire nebesa«, izlazi iz svoje tajanstvene božanske svetosti i silazi na zemlju, postaje čovjekom i ulazi u našu povijest. S druge strane, čovjek koji »sjedi u tmini«, i »obitava mrkli kraj smrti«, u tami grijeha, neznanja i usamljenosti, žudi za svjetlom, za istinom, željno čeka objavu Gospodina našega Isusa Krista. Božja ljubav i čovjekova nada se u došašću isprepliću.

Ne samo da se kroz došašće pripremamo

Došašće budi čežnju za svjetлом

na godišnju proslavu obilježavanja Isusova rođenja, nego se želimo još više u tome vremenu pripremati se za eshatološki susret s Kristom, čiji sakramentalni dolazak proživljavamo u svakoj sv. misi. Napose to doživljavamo na misama zornicama kad u osviti novog dana doživljavamo novo rađanje, novo buđenje... Došašće u nama budi čežnju za svjetlom, za srećom, za Gospodinom. Ono je poziv da nadiđemo našu ravnodušnost, hladnoću, lijenost, mrvilo

te da pjesmom i molitvom idemo ususret Kristu Gospodinu.

Kako nam snažno u ovo adventsko vrijeme odjekuju riječi sv. Pavla: »Vrijeme je već da se odasna prenemo, jer nam je sada spasenje bliže, nego kad povjerovasmo. Noć poodmače, dan se približi!« I Isusova riječ svima: »Pazite! Bdijte!«

Umjesto bankrota prijateljstvo

U ovoj Godini obitelji u našoj biskupiji, dok se pripremamo na susret s

papom Benediktom XVI. u Zagrebu, učinimo jedan iskorak da nam došašće ne prođe samo u kupovini darova za drage osobe, a svjesni smo da nas duboko nagriza recesija. Umjesto bankovnog bankrota, učinimo se bogatijima za izgubljene ili zaboravljene osobe. Predlažem sebi i vama da učinimo listu onih koji su nam manje dragi, na koje se svakodnevno ljutimo, s kojima smo prekinuli komunikaciju ili prekidamo i da njima u ovom vremenu došašća poklonimo novu šansu, molitvu, osmjeh, da im oprostimo i iskažemo svoju ljubav. Tako nećemo završiti u finansijskom bankrotu, ali ćemo postati bogatiji za mnoge ljude koje smo izgubili, kojih smo se odrekli, kojima nismo znali oprostiti. Oni će postati naše svjetlo, naše duhovno blago.

Ivan poziva da budemo cestari

Ivan Krstitelj poziva da se i nama dogodi Božić. Da i nama dođe Riječ Božja. Jer tek kad se u čovjeku rodi Bog, u čovjeku se rodi i čovjek. Koliko je u nama boštva, toliko je čovječnosti. Ivan nas poziva da budemo «cestari», «putari». Da pripravljamo put kojim nam Isus dolazi. Advent je. □

Dijete nam se rodilo, Sin nam je darovan

Poštovani vjernici i svi ljudi dobre volje!

Još jednom zajedno slavimo rođdan Isusa Krista. Božić je blagdan osjećaja i ugodnja. Tih dana prepustamo se romantičnosti: svijeće, božićno drvce, božićne pjesme, božićna jela. Božić može i treba biti takav. Dan istinski lijep, ugodan, radostan, miran. Ali, zašto da samo na Božić bude tako? Nije li upravo to znak da naša tehnika, naše gospodarstvo i sav moderni napredak sa svojim probitkom i pravilima igre ipak premalo vode pravu brigu o čovjeku. Kažu i uvjeravaju nas da mora tako biti. Čudno: svijet koji je stvoren radi čovjeka, ostavlja tako malo prostora čovjeku. Božić je kritika svijeta koji nije uspio postati pravi dom za čovjeka.

Tko određuje našu budućnost?

Već na prijelazu iz starog svijeta u kršćansko ozračje navirala su pitanja: Na čemu počiva naš život? Na čemu se temelji naša budućnost? Tko je našem svijetu istinski oslonac? Tko određuje našu budućnost? Odgovor na ova i sličan pitanja skloni smo izbjegavati tako dugo dok sve teče normalno. Slaveći Božić ipak se ne možemo oteti dojmu da živimo u

svijetu tjeskobe, svijetu koji je razapet između čežnje i боли, i da s pravom slavimo blagdan rođenja Čovjeka koji je iz ovoga svijeta, ali zastupa nebesko.

Novorođenče u Betlehemu najavljuje «novo nebo i novu zemlju», zajednički život u kojem maleni neće biti zapostavljeni, a veliki povlašteni. To bi trebao biti i naš put u budućnost. Naime, čovjek nije stvoren samo za sadašnjost i ne smije biti u nju zatvoren, nego je usmjeren na budućnost. Pitanja o budućnosti odnose se na strahove i nadanjā, iščekivanja i razočaranja, žalosti i radosti. Pitanja o budućnosti odnose se na pose na Boga, čovjeka i svjet. Ona su središnje ljudske teme.

Božić je jedinstven blagdan

Božić je u svakom slučaju poseban blagdan. On svojim zračenjem nadilazi granice Crkve. Slave ga često i oni koji nisu kršćani. I mnogi kršćani koji su izgubili svaki dodir s kršćanstvom, s Crkvom u kojoj su kršteni - rado slave Božić. Ni jedan drugi kršćanski blagdan nije toliko privlačan i popularan, nije toliko međureligijski i općeljudski kao Božić. Božić ima humani karakter, ali ne samo to. Božić nam šalje jasnu poruku. Iznad betlehemske staje zasja zvezda: Marija, Josip i pastija

Novorođenče najavljuje „novo nebo i novu zemlju“

ri, jednostavni ljudi koji su siromašni i takvi ostaju, doživješe nadu i povjerenje. Danas znamo da je ta betlehemska nada bila opravdana. Životni put djeteta iz Betlehema postao je svim ljudima dobre volje, put otkupljenja i oslobođenja. Kratko zasvijetljena nada

”Čudno: svijet koji je stvoren radi čovjeka, ostavlja tako malo prostora čovjeku. Božić je kritika svijeta koji nije uspio postati pravi dom za čovjeka.“

nije bila iluzija nego stvarnost. Nada je to, kako za pojedinca, tako i za obitelj, temeljnu stanicu društva i Crkve. Sam se Krist htio rodit i odrasti u obitelji, on ju je posvetio da bude mjesto ljubavi i života.

Nadati se protiv svake nade

Braćo i sestre, o Božiću

slavimo tu nadu, pojavu tog Svjetla, koje nam po vjeri sja u duši, iako smo u životu često izloženi tami. Bez obzira na to je li ta tama teška bolest, nezaposlenost ili dugovi koji nas pritišću, svađe i nesporazumi u obitelji, ili izloženost progonima, nemirima i ratnim razaranjima u našem svijetu, ipak imamo razlog «nadati se protiv svake nade». I dobro je da barem na nekoliko sati ovih božićnih dana zapalimo svjetlo koje nas podsjeća na događaj iz Betlehema prije dvije tisuće godina: „Narod koji je utmini hodio svjetlost vidje veliku“ (Iz 9,1). I nama je ta nuda obećana, naime, naše je uporište Onaj koji je Svjetlo i Mir iz Betlehema. „Dijete nam se rodilo, Sin nam je darovan“, on pobjednik nad smrću i tamom.

Sretan Božić i blagoslovljenu Novu godinu,

+ Ivan, biskup □

LADONJA 5

DOGAĐAJI IZ BISKUPIJE I ŽUPA

Smotre crkvenih zborova

Tijekom studenoga održan je niz smotri zborova diljem dekanata Porečke i pulske biskupije. U organizaciji preč. Rudolfa Korace, pročelnika dijecezanskog Vijeća za liturgiju i crkvenu glazbu, od 7. do 27. studenog održano je šest glazbenih susreta, nastupilo je 48 crkvenih zborova, sveukupno više od tisuću pjevača. Taj glazbeni niz počeo je smotrom zborova pićanskog i buzetskog dekanata u pićanskoj župnoj crkvi, gdje su nastupila četiri zabora. Pićanski zbor tom je prigodom obilježio 25. obljetnicu postojanja.

Potom su se u Sv. Nedjeli susreli pjevači devet zborova iz vodnjanskog i labinskog dekanata, a u Eufrazijevoj bazilici pet zborova iz porečkog i rovinjskog dekanata. Pjevači umaško-oprtaljskog dekanata, ukupno šest zborova, glazbeno su se družili u Brtonigli. U pazinskoj župnoj crkvi Sv. Nikole, 21. studenog, nastupilo je devet zborova, sveukupno 210 pjevača pazinskog dekanata.

Posljednji susret bio je u Puli, u samostanskoj crkvi Sv. Franje Asiškog, gdje je nastupilo 15 zborova, odnosno 270 pjevača. Na poticaj prof. Danice Benčić provedena je humanitarna akcija za pomoć u liječenju nekadašnje orguljašice prof. Natali Hajster.

Dekanatske smotre crkvenih zborova u Porečkoj i pulskoj biskupiji održavaju se 14 godina. (G. K.)

NAGRADA „SVETI MAURO“ ŽUPNIKU PAHOVIĆU

Naš Pjero više je od župnika

„Ponosan sam što se grad Poreč može dičiti da ima i štuje svog sveca koji je živio, radio i hodao ovim ulicama, rekao je vlč. Petar Pahović primajući nagradu.“

Gradonačelnik Edi Štifanić predaje nagradu vlč. Petru Pahoviću

POREČ - „Držeći u rukama ovo priznanje s likom sv. Maura ponosan sam što se grad Poreč može dičiti da ima i štuje svog sveca koji je živio, radio i hodao ovim ulicama. Ponosan sam na njega i na sve one koji su došli poslije njega, sve do našeg biskupa. Ponosan sam na sve one koji su trošili svoje živote, znanje, mudrost i umijeće za dobro ljudi u ovom gradu. Jer grad smo mi svi, svatko od nas; ti si Poreč, on je Poreč, mi smo Poreč“, rekao je porečki župnik Petar Pahović, ovogodišnji dobitnik nagrade „Sveti Mauro“.

- Naš Pjero više je od župnika, on je ne samo čuvar našeg duha i duše, nego i svih naših crkava i baštine, rekao je porečki gradonačelnik Edi Štifanić prigodom uručivanja nagrade u Zavičajnom muzeju Poreštine, 18. studenoga. (L)

Misa zadušnica za vlč. Alda Starića

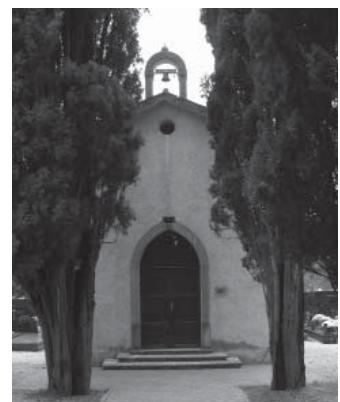
ZAGREB/ŠTERNA - U povodu prve obljetnice smrti mons. dr. Alde Starića, profesora na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu i glavnog urednika Kršćanske sadašnjosti, 17. studenoga, misu zadušnicu u samostanskoj kapeli sestara sv. Križa na Vrhovcu u Zagrebu predvodio je varaždinski biskup Josip Mrzljak. U koncelebraciji su bili direktor KS-a dr. Željko Tanjić, nekadašnji direktor KS-a dr. Adalbert Rebić, mons. Vladimir Stanković, više profesora KBF-a te svećenici suradnici i prijatelji dr. Starića.

Misa zadušnica u Sv. Ivanu od Šterne, rodnoj župi dr. Starića, služena je 19. studenoga i na njoj su prisustvovali njegova rodbina i prijatelji. (L)

Ukratko

S U S R E T ORGULJAŠA – Na biskupijskom susretu voditelja župskih zborova i orguljaša u pulskoj župi Sv. Pavla, 30. listopada, okupilo se tridesetak glazbenika. Predavanja su održali umaški župnik i pročelnik Vijeća za liturgiju i crkveno pjevanje Rudi Koraca, prof., Branko Okmaka s Odjela za glazbu pulskog sveučilišta, mr. Sofija Cingula i mr. Mirjana Veljović s istoga sveučilišta. Tom prigodom najavljen je proljetni susret orguljaša. (L)

BLAGOSLOV KRIŽA – U prigodi Svih svetih vrsarski župnik Lino Zohil blagoslovio je križ koji je u sklopu uređenja premješten na sredinu groblja. Usto, na preslici grobljanske crkve ponovno su postavljena zvona. (L)

Crkvica na groblju, Vrsar

OBNOVLJENA CRKVA SV. ANDRIJE

– Porečki i pulski biskup Ivan Milovan predvodio je 30. studenoga na brdu Sv. Andrije, nedaleko od Vrsara, svetu misu. Tom je prigodom blagoslovio obnovljenu zavjetnu crkvicu Sv. Andrije apostola. (G. K.)

KRONIKA

DOGAĐAJI IZ BISKUPIJE I ŽUPA

Proslava blagdana Sv. Martina

MOMJAN - Svečanom misom, koju je predvodio don Ilijan Čabraja, duhovnik Pazinskog kolegija, u koncelebraciji s vlč. Antonom Jukopilom, župnikom iz Oprtlja, vlč. Mladenom Milohanićem, župnikom iz Buja, i don Lukom Pranjićem, župnikom iz Grožnjana, obilježen je blagdan sv. Martina, zaštitnika župe Momjan. Vlč. Antun Prodan, momjanski župnik u mirovini pratio je na orguljama župni zbor.

Dr. Čabraja je u propovijedi je istaknuo primjer i dobrotu sv. Martina, koji je uvijek bio blizak i pomagao siromašne, odbačene i proganjane ljude, koji je uvijek pozivao na pravdu, poštjenje i solidarnost.

Nakon svečane mise, blagoslovljeno je mlađe vino momjanskih vinoigradara, koje se moglo kušati tijekom kasnijeg druženja na trgu ispred crkve. (V.D.M.)

Duhovne vježbe vjeroučitelja

NOVIGRAD - Tridesetak vjeroučitelja porečke i pulske biskupije sudjelovalo je u Novigradu od 5. do 7. studenoga na duhovnim vježbama. Predvodio ih je dr. Jerko Valković s Teologije u Rijeci, a misao vodila bila je „Otkrijte lice Božje“. Sudionike je pohodio biskup Milovan. (L)

BLAGDAN SVETOGLA MAURA

Primjeran život porečkoga duhovnog pastira

„Mučeništvo i ustrajnost sv. Maura u streljenju prema Kristovu kraljevstvu mira, poštovanja i ljubavi, putokaz je i izlaz iz mnogih kriza, nemira i nasilja.“

POREČ – „Može li se gospodarstvenik brinuti za svog radnika, radnik savjesno raditi, političar služiti općem dobru, a biskup biti pastir svoga stada ako ne živi predano kao sv. Mauro“, rekao je u svojoj propovijedi bjelovarsko-križevački biskup Vjekoslav Huzjak na svetoj misi u povodu blagdana biskupa i mučenika sv. Maura, zaštitnika Poreča i porečke biskupije.

Mučeništvo i ustrajnost sv. Maura u streljenju prema Kristovu kraljevstvu mira, poštivanja i ljubavi, putokaz je i izlaz iz mnogih kriza, nemira i nasilja, napomenuo je prvi biskup novoosnovane Bjelovarsko-križevačke biskupije.

S biskupom Huzjakom misu su koncelebrirali riječki nadbiskup i metropolit dr. Ivan Devčić, gospicko-senjski biskup dr. Mile Bogović, porečko i pulski biskup Ivan Milovan te nadbiskup splitski i biskup porečki u miru, Ante Jurić i Antun Bogetić.

Uoči blagdana sv. Maura u službu začasnog kanonika Prvostolnog kaptola sv. Maura uveden je mons. Ivica Kecerin, svećenik zagrebačke nadbiskupije. (L)

Bjelovarsko-križevački biskup Vjekoslav Huzjak

Karmeličanke u Istri

POREČ – Sestre karmeličanke posjetile su nedavno porečkog i pulskog biskupa Ivana Milovana u Poreču. U srdačnom susretu spomenuta je, među ostalim, mogućnost ponovnog dolaska karmeličanki u Istru. Jedna je njihova zajednica, naime, bila smještena u Juršićima od 1965. do 1977. godine. (L)

Sestre Karmeličanke u posjetu biskupu Milovanu

Ukratko

SVEĆENIČKA SKUPŠTINA - Intenzivan je ovo trenutak zajedništva, razmišljanja i razgovora o poslanju nas pastira Crkve u obavljanju naše temeljne službe – naviještanja, posvećivanja, okupljanja i vođenja crkvene zajednice, rekao je biskup Ivan Milovan okupljenim svećenicima 15. studenoga u Pazinu na godišnjoj svećeničkoj skupštini.

Obitelj, temeljna stanica Crkve i društva, opasno je ugrožena, rekao je biskup te pozvao svećenike da se pripreme za obilježavanje nacionalnog Dana obitelji 2011. u Zagrebu i za dolazak Svetog Oca u Hrvatsku. (L)

PRVI OKRUGLI STOL O IZRADI JASLICA - U Gračišću je 6. studenoga održan prvi okrugli stol o izradi jaslica na kojem je bilo riječi o povijesti jaslica, osnovama izrade objekata i figura te specijalnim efektima.

O povijesti jaslica govorio je o. Job Mikulić, a o osnovama izrade Patricio Valenta, Alen Bažon i Fabio Dušman.

Okruglom stolu o izradi jaslica odazvalo se dvanaest sudionika iz pulskih župa Gospe od Mora i Sv. Antuna, Žminja, Sv. Petra u Šumi, Sv. Lovreča, Baderne, Kringe, Lindara, Roča, Sv. Katarine i Pazina. Ugostili su ih župnik Josip Racan i gračaški načelnik Ivan Mijandrušić. (L)

KRONIKA

DOGAĐAJI IZ BISKUPIJE I ŽUPA

Misije u Lindaru

LINDAR - U lindarskoj župi nakon točno deset godina održane su Svetе misije od 29. listopada do 1. studenoga. Ovu korisnu duhovnu obnovu predvodio je i ovaj put fra Zvjezdan Linić. Župna crkva je bila svake večeri dupkom puna, jer su u misijama željeli sudjelovati ne samo lindarski vjernici, nego i mnogi drugi iz okolnih župa. Svi su rado slušali pobudne propovijedi dragog nam misionara i sigurno su u svojoj duši i po njegovoj riječi opet doživjeli ljepotu i snagu kršćanske vjere koja nas sigurnim putem kroz pošteni život vodi do naše nebeske domovine. Drago nam je bilo što nas je u subotu, 30. listopada, pohodio naš biskup mons. Ivan Milovan koji je u prigodnom misnom slavlju održao i kraći nagovor da nas ohrabri u dobrim odlukama.

Sve je prikladne obrede kroz četiri večeri uljepšavao liturgijskim pjevanjem župni zbor s mladom orguljašicom Matejom Mijandrušić, a pjevačkom su se zboru skladno pridruživali i svi oni koji su bili prisutni u crkvi.

Poslije svečane mise na blagdan Svih svetih veliko se mnoštvo vjernika okupilo na mjesnom groblju da se pomole za drage pokojnike. (I. BARTOLIĆ)

PROSLAVILI ZLATNI PIR

Mir i ljubav najvažniji za brak

” Pedeset godina braka u Žminju su proslavili Marija i Viktor Tomišić, a u Rakotulama Ana i Josip Pahović.

Obitelj Tomišić

U Žminju, 21. studenoga, zlatni pir proslavili su Marija i Viktor Tomišić. Misu je tom prigodom služio župnik Jordan Rovis. Imaju troje djece - Serđa, Gracijelu i Lorenu, te 12 unuka. „Za svaki brak, najvažniji su mir i ljubav. Sve dogovorno, nikada jednostrano. I lijepo i ružno skupa, kaže Marija.

U Rakotulama su 30. listopada zlatni pir proslavili Josip i Ana Pahović r. Macinić. Prije 50 godina vjenčao ih je župnik Josip Rojnić. Sa svojom djecom Milanom i Verom, unucima, rodbinom i prijateljima pristupili su sv. sakramentima, obnovili ženidbeni savez i zahvalili Bogu za ovaj sretan dan u životu. I zlatni kolač je bačen pred vratima župne crkve Sv. Roka. Sve prisutne pogostili su kolačima i pićem pred crkvom. (L, A. K.)

Josip i Ana Pahović

Susret dječjih zborova

KAROJBA - Četvrti susret dječjih zborova pazinskog dekanata održan je 24. listopada u Karojobi, a sudjelovale su ekipe iz Karojobe, Pazina, Motovunskih Novaki i Sv. Petra u Šumi. Svaki zbor je nastupio s dvije pjesme duhovnog sadržaja. Župna crkva bila je puna. Dugi pljesak bila je nagrada sudionicima i spomen pohvala, koju je predala Maja Močibob, karolska orguljašica. Karolske mamice su iza koncerta spremile zakusku, kolače i piće za sve prisutne. (A. K.)

Bdijenje za nerođeni život

POREČ - Na poziv pape Benedikta XVI. u porečkoj bazilici, uoči prve nedjelje došašća, održano je bdijenje “Za nerođeni život”, koje se te večeri održavalo u svim katedralama svijeta. Bdijenje je predvodio biskup Ivan Milovan, koji je pozvao sve ljudе dobre volje da zaštite čovjekovo dostojanstvo od začeća do prirodne smrti.

- Život nam je prvi dar i najveći dar naravnog reda. Crkva se večeras na poseban način prisjeća da je taj “najmanji brat Isus” doslovno najmanji - još nerođeno dijete, život koji je tek započeo. Nažalost, baš taj najmanji, najzaštićeniji u krilu majke - postaje najizloženiji, najugroženiji. Ponekad životinje imaju veća prava od djeteta u majčinu krilu, zaključio je biskup. (L)

KRONIKA

DOGAĐAJI IZ BISKUPIJE I ŽUPA

Dekanatski susret ministranta

BARBAN - U subotu, 20. studenoga, u župnoj crkvi Sv. Nikole u Barbanu okupilo se 22 ministranta iz vodnjanskog dekanata. Nakon molitve i pjesme, ministrante je pozdravio preč. Ivan Princ, vodnjanski dekan. U župnoj dvorani djeca su pogledala prezentacije o ministrantskoj službi, rješavali su asocijacije, nakon čega su se okrijepili pizzom i odigrali nogometnu utakmicu. Svi su izrazili želju i zadovoljstvo da se opet nađu na takvom susretu. (L)

Don Ivan Borić, policijski kapelan

FAŽANA – Don Ivan Borić, župnik župe Krista Spasitelja na Velom Vrhu u Puli, svečano je 22. studenoga uveden u službu policijskog kapelana. Tom je prigodom u crkvi Sv. Kuzme i Damjana svetu misu predvodio vojni ordinarij mons. Juraj Jezerinac.

Policijска kapelacija Sv. Maura sa sjedištem u Puli osnovana je lani u skladu s ugovorom Sv. Stolice i Republike Hrvatske. (L)

Don Ivan Borić

Hodočašće u Liku

SV. NEDELJA - U nedjelju, 24. listopada, župni zbor župe Presvetog Trojstva iz Sv. Nedelje s još tridesetak vjernika iz župa labinskog dekanata pošao je na hodočašće u svetište Majke Božje od Čuda u Oštarijama kod Oguština. Svetu misu u koncelebraciji s domaćim župnikom Antunom Luketićem predvodio je vlc. Blaž Bošnjaković. Misna čitanja čitali su učenici viših razreda tamošnje škole, a liturgijsko pjevanje animirao je župni zbor iz Svetе Nedelje, koji je na kraju slavlja izveo još tri pjesme. Bilo je to slavlje ispunjeno radošću. Nakon mise slijedilo je fotografiranje s domaćim župnikom za kroniku svetišta i čašćenje u župnoj kući.

Iz Oštarija krenuli smo put Korenice, Udbine i preko Senja kući. U nama je ostao snažan dojam i čežnja da opet pohodimo ovaj lijep, ali pusti kraj. (B. B.)

Župan i gradonačelnici kod biskupa

POREČ – Gradonačelnici istarskih gradova, predvođeni županom Ivanom Jakovićem, posjetili su 1. prosinca porečkog i pulskog biskupa Ivana Milovana. Uz poziv na nastavak dobre suradnje, poželjeli su jedni drugima plodonosnu 2011. godinu. (L)

Duhovna obnova za obitelji

PAZIN - Obiteljski centar „Nazaret“ organizira je 20. studenog u Franjevačkom samostanu u Pazinu jednodnevnu duhovnu obnovu za obitelj. Susret je protekao u miru samostanskih zidina, uz gostoprимstvo franjevaca, napose o. Alfonza Orlića. Duhovnu je obnovu nadahnuto vodio vlc. Darko Zgrablić, duhovnik Obiteljskog centra „Nazaret“ i župnik Bala.

Tijekom dana obrađene su teme „Osjećaj manje vrijednosti“ i „Krist Kralj kraljevstva ljubavi“. Meditaciju, molitvu, nagovor i izlaganje vlc. Zgrablića upotpunio je duhovnim skladbama i svirkom na gitari kantautor Davor Terzić. Pjesmi se pridružilo tridesetak prisutnih polaznika duhovne obnove. Duhovna obnova završena je svetom misom. (T. M.)

Vlč. Zgrablić i Terzić

MONS. IVAN MILOVAN, BISKUP POREČKI I PULSKI,

Dogodila se velika generacijska

L: Preuzvišeni gospodine biskupe, punih 13 godina na čelu ste najzapadnije hrvatske biskupije. Mnogo se toga dogodilo u proteklom vremenu. Što biste posebno izdvojili iz života Crkve na ovim prostorima?

- Dogodila nam se velika smjena svećenika. Polako nestaju sa scene stariji svećenici, sve domaći sinovi, koji su bili zaređeni u Drugom svjetskom ratu i neposrednom poraću i koji su u jednom Crkvi nesklonom vremenu, čak i vremenu progona, a svakako i velikih promjena, iseljavanja ljudi, pa i udaljavanja ljudi od duhovnih vrijednosti... izdržali i «čuvali ostatak» vjernika. Hvala Bogu, njih su sada naslijedile nove generacije mlađih svećenika i oni polako preuzimaju teret odgovornosti za našu Crkvu.

Također, raste vjerska kultura i duhovnost mnogih vjernika laika, skupina i pojedinaca, te njihovo angažiranje na području Biskupije kao vjeroučitelja ili animatora u katehezi, liturgiji, obiteljskom pastoralu, karitasu...

„Drečanje“ o ljudskim pravima i slobodama

L: Crkva kao zajednica vjernika živi je organizam i nerazdvojni dio društva, makar ju neki žele zatvoriti u crkve. Sekularizam i liberalizam sve više pokazuju

svoje pravo lice i davno su prešli granicu «biti ravnopravan s drugima». Dominacija i supremacija u donošenju odluka, prema terenu za takve odluke u medijima i sve veća agresivnost i bezobzirnost odlike su takvog svjetonazora. Kakav je odnos Crkva prema tome i što biste poručili vjerničkom puku?

- Svakodnevno smo svjedoci, i u svijetu i kod nas, takvog agresivnog nametanja liberalnog svjetonazora, koji se predstavlja kao jedini «moderan i prihvativljiv» od često neznatne skupine osoba, ali koje su «dobro raspoređene», osobito u medijima i na drugim važnijim mjestima. Glasne su osobito kad se radi o temama s područja braka i obitelji, spolnog odgoja djece i mlađih (umjetna oplođnja, abortus, homoseksualnost...). Često je to ne vikanje, nego upravo «drečanje» o ljudskim pravima i slobodama, ali bez uzimanja u obzir također čovjekova dostojanstva i njegove odgovornosti, etičkih granica, vrijednosti života od začeća do prirodne smrti...

Za vjernika je važno da ima svoj ja, da ne pada na svaki blef i «modernost», da se kao vjernik o bitnim moralnim stavovima uvijek nastoji informirati o stavu crkvenog učiteljstva.

L: Istra mons. Bože Milanovića i Istra danas. Možemo li uspoređivati

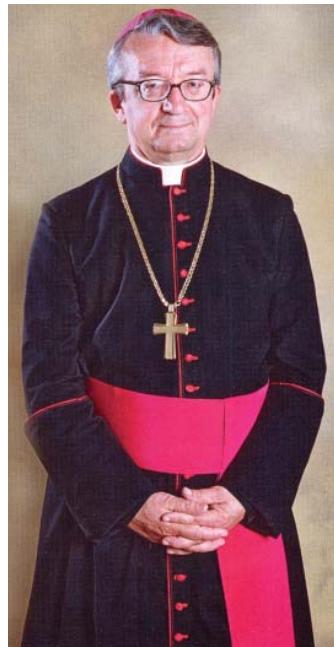
ova vremenska razdoblja i imaju li što zajedničko?

- Milanović je prošao kroz čistilište (i pakao) dvaju totalitarnih režima XX. st. i ostao duhovno, moralno neokrznut. U često «nemogućim prilikama», za divno čudo, on se nikad nije obeshrabilao. Znao je ponavljati: «Nikad prilike nisu tako teške da se barenošto ne bi moglo napraviti.» Suradivao je sa svakom vlašću, ali se nikome nije prodao... Imao je silnu radnu energiju i uvijek jasne ciljeve (i u fašizmu i u komunizmu): raditi s mladima i odgajati ih za buduće nositelje odgovornosti za Crkvu i svoj narod, stalno djelovati također tiskom, knjigom...

Paralele s ovim danas? Vremena su na neki način posve izmijenjena, ali su u biti i vrlo slična. Biti katolički i Hrvat ni danas nije lako ni «moderno», manipulacija ima na sve strane (jedno se govori, drugo se čini, ljudi se prodaju za privilegije i novac). Čini mi se da je najvažnije i danas imati što jasnije ciljeve: osobito rad s mladima i za mlađe (svećenike i laike), s obiteljima, prisutnost u javnosti, u medijima... I – raditi mnogo! Ivan Pavao II. pjeva je: «Ti trebaš dlanove moje... i kaplje znoja...».

Sačuvati zajedništvo u župi i biskupiji

L: Svjedoci smo svakodnevnih napada na

Biskup Ivan Milovan

Crkvu, ništa više nije sveto, ne preže se ni od čega što bi dodatno oblastilo Crkvu. Kako odgovoriti na te izazove a da sami ne prijedemo granicu snošljivosti i da sačuvamo prijeko potrebnu kulturu dialoga?

- Ovi napadi na Crkvu podsjećaju nas nekada na prilike u kojima smo živjeli prvih godina komunizma. Danas je ponovno u modi žestoko napadanje Crkve, osobito «jer je bogata» i «jer je puna škandala». Znamo što je nedavno doživio talijanski parlamentarac, uvjereni katolik Rocco Buttiglione u Europskom parlamentu... Kako odgovoriti takvima? Sv. Petar piše u svojoj poslaniči: «Budite spremni na odgovor svakomu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama, ali blago i s poštovanjem, dobre savjesti...» (1 Pt 3,15). Treba biti

O SADAŠNjem TRENUTKU CRKVE U ISTRI**smjena svećenika**

prisutan u tom areopagu današnjice te znati i htjeti javljati se za riječ, razotkrivati manipulacije, boriti se za kulturu javne riječi. Tu ima mjesta za svećenike, ali sve više i za naše vjernike laike!

„Polako nestaju sa scene stariji svećenici, sve domaći sinovi, koji su bili zaređeni u Drugom svjetskom ratu i neposrednom poraću i koji su u jednom Crkvi nesklonom vremenu, čak i vremenu progona, a svakako i velikih promjena, iseljavanja ljudi, pa i udaljavanja ljudi od duhovnih vrijednosti... izdržali i «čuvali ostatak» vjernika.

L: Vesele nova ređenja svećenika i ljudi ih s nestrpljenjem očekuju u svojim župama. Međutim da bi župa živjela punim vjerničkim plućima neophodno je uključivanje što većeg broja laika. Smatrate li, preuzvišeni biskupe, njihovo uključivanje jednim od prioriteta za budućnost Crkve?

- Upravo tako. Vjekovno je iskustvo Crkve da su joj za život i poslanje neophodni svećenici. No isto tako, osobito je to povijest II. vatikanski sabor, sva je Crkva, svi su njeni članovi krštenjem i potvrdom «izabrani i posvećeni» i «dionici poslanja», što je posebno važno u ovom

vremenu sekularizacije. U tom smislu bila je i moja nastupna beseda na dan biskupskega ređenja. Stoga se radujem stjecanju teološke naobrazbe mnogih naših laika, kao i njihovo sudjelovanje na seminarima, duhovnim obnovama, uključivanju u pokrete i udruge. Sve je to svojevrsni «znak vremena». Možda je ipak dobro naglašavati kako je u svoj toj angažiranosti i raznolikosti («neka svi cvjetovi cvatu») važno čuvati zajedništvo u župi i biskupiji, duh crkvenosti, poniznost.

L: Katolička crkva svojim djelovanjem i velikanima koje nam je podarila smatra se zaštitnicom hrvatskog identiteta kroz povijest. Odričemo li se, povodeći se trendovima i udaljujući od Crkve, na neki način i identiteta? Gubimo li pod propagiranim kapom multikulturalizma svoj identitetski *kod* dok se drugi time bezobzirno koriste? Kako u tom kontekstu komentirate recentne događaje u Istri?

- Angela Merkel nedavno je upozorila na ispravno shvaćanje multikulturalnosti. Važna je tolerancija, uvažavanje drugih, suradnja. Ipak, to ne smije biti ni zamagljivanje ni brisanje vlastitog vjerskog ni nacionalnog identiteta (nadamo se da se to ni od nas istarskih Hrvata katolika više ne traži!); treba znati prepoznavati prave duhovne vrijednosti, naučiti razliko-

vati što je regionalno, što nacionalno, što europsko, univerzalno... A političari, dobro je da se jave kad su ugrožena manjinska prava; bili bi mi još vjerodstojniji kad bi se javili i u slučajevima kad su ugrožena prava većine.

Papin dolazak – radost i ohrabrenje

L: Uz velike obaveze kao prvi čovjek Crkve u Istri obnašate i dužnost predsjednika Vijeća HBK-a za migrante, član ste komisije HBK-a za odnose s državom, član Mješovite komisije HBK-a, Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara i Hrvatske unije viših redovničkih poglavara. Mnogobrojna zaduženja i velika odgovornost. Kako uspijivate sve uskladiti?

- Znam župnicima reći da im prioritet mora biti župa koja im je povjerena, no uvijek treba biti otvoren i za nadžupne, biskupijske zadatke, osobito rad u raznim biskupijskim vijećima. Nešto slično je i s obvezama koje ima biskup: prva je briga za vlastitu biskupiju, ali svi mi moramo sudjelovati i u radu tijela na nacionalnom planu, dapače i na planu cijele Katoličke crkve. Poznat je biskupov godišnji raspored: u jesen i u proljeće vizitacije župa, od Uskrsa do srpnja - kolovoza krizme, a uz to svega pomalo tijekom cijele godine. Zahtjevi službe nisu mali pa mi je

tim dragocjenija pomoći mnogih dobrih suradnika.

L: Najavljen je dolazak Svetog Oca Benedikta XVI u Hrvatsku iduće godine. Velika čast i radost za sve vjernike Crkve u Hrvata. Jesu li na razini HBK-a i naše biskupije u tijeku pripreme za ovaj veliki događaj?

- U vremenu teškoća kroz koje prolazimo, a koje se neki trude prikazati još crnijima, Papin dolazak će svakako značiti radost i ohrabrenje za vrlo mnoge ako ne baš za sve. On je veliki vizionar ovoga vremena i poruke će mu sigurno biti sržne, bitne. Dolazi uz naš nacionalni Dan obitelji pa će, vjerujem, tematika obitelji biti posebno prisutna. Mi u biskupiji imamo «Godinu obitelji» i za Papin se dolazak pripremamo upravo obrađujući teme obitelji i moleći na te nakane.

L: Uz zahvalu što ste odvojili vrijeme za ovaj intervju što biste za kraj poručili čitateljima „Ladonje“?

- Pred nama je Božić, ove godine Božić «u vremenu recesije». Možda je to prigoda da nam upravo zbog toga bude još više «pravi Božić», bez pretjerivanja u materijalnom, a više obiteljski, s više srca, razumijevanja i zajedništva. Budimo ovog Došašća i Božića još malo bliži Bogu i ljudima, započet ćemo tako i Novu godinu s više «kuraja» i vedre nade! Sretno svima!

Četrdeset godina izvan tijelom,

Ako želimo djelovati, moramo učiti: završio sam teologiju u Zadru i Rijeci, u Austriji položio magisterij teologije te ispit za profesora i doktorirao na Sveučilištu u Beču

L: Velečasni, niz godina svećeničku službu obavljate u Austriji. Kakav je bio prvi susret s tom zemljom?

- Poznavao sam hrvatske župe u Gradišću u biskupiji Željezno kao bogoslov u Rijeci kada sam organizirao 1967. izlet riječkih bogoslova u Austriju. Posjetili smo hrvatske župe Mali Borištof i Mjenvovo, biskupa i sjedište vlade u Gradišću. Ovo sam mogao učiniti jer je pokojni Stefan Horvath, farnik župnik u Malom Borištofu, znao da je vrlo važno uspostaviti vezu s mladim teolozima iz Hrvatske. Oni nisu imali svećeničkih kandidata i time je želio da jedanput dođu svećenici Hrvati u Gradišće.

Župnik u Frakanavi

Godine 1971. biskup Dragutin Nežić dozvolio mi je da idem u Gradišće. Već 29. rujna 1971. imao dekret u rukama, koji mi je uručio Faranz Gregorich sa svojom suprugom Matildom u Opatiji. U Frakanavi, kao upravitelj župe, nastupio sam 7. studenoga 1971. Da, iduće godine bit će 40 ljeta da sam napustio Istru, tijelom, ali nikada dušom i srcem.

Od 1969. župnik sam u Rattersdorfu na granici s Mađarskom i svaki mjesec

već 30 ljeta imam za Hrvate u Kisegu sv. misu. Deset godina sam odlazio od moje župe u selo Nardu služiti misu na hrvatskom jeziku. Sada osam puta godišnje idem Hrvatima u Sopronu služiti sv. misu. Tomu se radujem i zahvalan sam Bogu da mogu na mojoj materinskom jeziku mojoj narodu, mojoj Katoličkoj crkvi služiti. Od 2000. do 2005. imao sam tri župe, sada dvije s 3.500 stanovnika.

Moram napomenuti: ako želimo djelovati, moramo učiti. Završio sam teologiju u Zadru i Rijeci, zatim sam u Austriji položio magisterij teologije, pa ispit za profesora i doktorirao na Sveučilištu u Beču. Zadužen sam i za pastoral vatrogasaca u kotaru Gornja Pulja, a isto tako i svećenik od Husara grofa Nadazdija. Dica moja draga, učite hrvatski, matematiku, engleski i kompjuter, ali i psihologiju. Jer, svaki normalni auto treba pet kotača da bi se mogao voziti cestama. Da se vi možete voziti cestama života i znanja, morate imati ove kotače koje će vas voditi.

Ocu sam obećao tri stvari

L: Djetinjstvo, školovanje i mlada misa. Vratite nas kroz svoju životnu priču u Istru.

- Rodio sam se u selu Glavani, filijala Šajini, župa Barban, kao sedmo dijete Ivana i Fume, 23. rujna 1944. Počeo sam ministrirati župniku Franji Stegelu, Slovencu. Onda je došao Alojzije Baf, koji je neumorno radio u župi. Pripremu za sv. krizmu radio je bogoslov Lucijan Ferenčić, a govore za mlade Marcel Lakoseljac. Osobito je bilo lijepo kada su držali predavanja vlč. Ivan Krajcar i Josip Turčinović. U 7. razredu rekao sam da idem u sjemenište. Direktor mi je tada rekao da bi bilo bolje poći u vojnu školu. Kada sam 1958. otišao u sjemenište, mojemu ocu su namjestili da je htio ubiti jednog čovjeka. Bio je suđen. Velečasni Mirko Kolić, naš rođak, objasnio je biskupu Nežiću o čemu se radi i bio sam primljen u sjemeništu 8. rujna 1958.

Bilo mi je lijepo, osobito kada sam ujutro mogao ministrirati mons. Boži Milanoviću. On mi je kupio prve nove, zimske cipele, jer ujutro je bilo hladno ići iz sjemeništa u župnu crkvu Sv. Nikole. Profesor hrvatskog jezika o. Serafin Micić bio je pjesnička duša i uvijek duhovit. On me naučio hrvatsku gramatiku. Kad sam trebao poći u vojsku, rekli su mi da neću morati ići u Štip, ako budem pristao na suradnju. Dospio sam u Štipu – Š(uti)

Vlč. Anton Kolić

”Dica moja draga, učite hrvatski, matematiku, engleski i kompjuter, ali i psihologiju. Jer, svaki normalni auto treba pet kotača da bi se mogao voziti cestama. Da se vi možete voziti cestama života i znanja morate imati ove kotače koje će vas voditi.

T(rpi) I P(at).

Na blagdan Sv. Josipa došao sam na teologiju u Zadar, a onda u Rijeku i skupa s Ivanom Kramarom zaređen za svećenika 29. lipnja 1969. u bazilici u Poreču. Otac mi je prije nego sam postao svećenikom rekao da mu moram obećati tri stvari: prvo - da nikada neću kasniti na sv. misu, da ja moram čekati ljude a ne oni mene, drugo - da nikada neću ljudima stvarati teškoće kod pokopa, vjenčanja i krštenja, te treće - da u crkvi nikada neću politizirati. Jer,

ali nikada dušom i srcem

Vlč. Kolić sa župljanim

pop nije zato pop da ljudima stvara probleme, nego da probleme rješava.

Mladu misu imao sam u Šajinima 17. kolovoza 1969. Propovijedao je prof. dr. Ante Kresina, čovjek vjere, rada i pobožnosti sv. Pavla. Hvala što me naučio hebrejski, latinski i grčki jezik, te mi usadio i ljubav i poštovanje prema Bibliji i čovjeku.

U selima triput više pasa i mačaka nego djece

L: Župe u kojima ste djelovali imaju svoje posebnosti. Možete li izdvojiti nešto što Vas se naročito dojmilo?

- Istarska župa Juršići, malo selo, udaljeno od Boga i od Crkve. Oni koji su išli u crkvu bili su drugi-

ma čudaci. Bili su pošteni, zahvalni i radišni ljudi. Vjersku izobrazbu nisu mogli dobiti zbog situacije u kojoj su živjeti, ali je u tim ljudima djelovao Duh Sveti i njegova mudrost i jakost. Ovdje u Austriji u Gradišću bila je narodna Crikva, svi su išli u crikvu. Oni koji nisu išli bili su čudaci ili nevjernici. Ovdje u Gradišću bilo je malo mlađih svećenika. Tradicija je bila u selu, ali čim bi otišli u Beč, više nisu išli u crkvu. Crkva je živjela od prošlosti, nije bila pripravna na sadašnjost i budućnost. Crkvene zgrade, župni dvori i omladinski domovi izvanredno su obnovljeni, novosagrađeni, ali nije bilo duše ni života. Naša hrvatska sela su mrtva. Evropa i Hrvati ne vole život,

a bez djece nema života. Na prvoj stranici Biblije piše: Nije dobro da čovjek bude sam. Naša djeca su sama, naši starci su sami, djeca kompjutera i televizije - ali ne djeca ljubavi i života. U austrijskim selima ima tri puta više pasa i mačaka nego djece. Tako je i u Istri. Sela su lijepa, ali bez ljudi.

Darujmo mrtvima poštena groba

L: Bivši sustav, nesklon svećenstvu i sveštu što je jače hrvatski promišljalo, urušio se krajem 1980-ih. Vaša iskustva iz toga vremena kao pastira Crkve i svjedoka vjere.

- Kao svećenik bio sam dvije godine u Juršićima, nakon Ivana Jelovca, Mlad-

ena Milohanića i Rudija Korace... koji su puno truda, ljubavi i strpljivosti pokazali na teškom terenu ove župske zajednice. Ja kao Vlah među Vlasima. Bilo je dobrih ljudi koji su pomagali meni i časnim sestrama. Mene su zanimali ne samo živi, nego i mrtvi. Mnogi su imali poštenja svoje grijeha i zloće iskreno pokajati. Pravi Vlah je vrag, kako je govorio jedan stari, ali zna taj vrag postati opet andeo.

Doznao sam da su nekoliko njemačkih vojnika ubili i pokopali u onaj dio gdje se nekad kopala pržina i vozila u Pulu. Pošao sam u te duge rovove i zaista našao kosti dvojice njemačkih vojnika s brojevima, identifikacijom. Odveo sam kosti u Trst u Caritas mons. Boticeru, koji ih je poslao u njemački Caritas. Tako su dva vojnika našla svoj mir u svojoj zemlji i među svojima.

Čudi me da nitko nije organizirao posjet tima podzemnim hodnicima gdje su nekad s tovarima i konjima pod zemljom iskapali taj pijesak i vozili ga u Pulu za gradnju kuća. Turistička atrakcija! A može biti da su tu pokopani nestali Nijemci i Talijani, a možda i otac našega biskupa Ivana Milovana. Nemojmo osuđivati ljude za njihovu prošlost, darujmo mrtvima poštena groba. Bog će ionako suditi svakoga po njegovoj vjeri i djelima.

(Nastavak na stranici 27.) □

MORNARIČKA CRKVA vraćena župi,

Uvijek je crkva bila u službi za potrebe vojnih snaga. Nakon dugih nastojanja konačno je predana biskupiji, i tada je 1964. osnovana župa. Tu je službovao vlč. Milivoj Barković, ugledni naš svećenik. Njegov pomoćnik bio je mladomisnik vlč. Milan Mužina, koji je dugo ovdje bio župnik, pa mons. Miroslav Milovan, kojega sam nakon 25 godina službovanja u Gospi od Mora naslijedio, kaže župnik Milan Milovan.

Vlč. Milan Milovan

Crkva Gospe od Mora, smještena na brežuljku Sveti Polikarp, proslavila je ove godine 110. obljetnicu postojanja. Ovo velebno zdanje građeno je u stilu neobizantizma i neoromanike, a kamen temeljac za nj položen je 1891. za vladavine Franje Josipa I. Mozaici unutar crkve rađeni su po uzoru na Eufrazijevu baziliku u Poreču i baziliku Sv. Marka u Veneciji. U crkvi je 1929. godine postavljena spomen-kapela poginulim mornarima, no 1949. godine je dijelom demontirana i odnesena u Italiju. Od 1947. do 1965. crkva je služila kao skladište. U to je vrijeme oštećena - devastirani su mozaici, crkveno ruho i inventar, a potpuno su uništene orgulje, ručno izrađene u Beču. Župu Gospe od Mora osnovao je biskup dr. Dragutin Nežić 1964. godine.

„Navala“ na sakramente devedesetih

„Uvijek je crkva bila u službi za potrebe vojnih snaga. Nakon dugih nastojanja crkva je konačno predana na upotrebu biskupiji, i tada je osnovana župa. To se dogodilo zahvaljujući spremnosti grada Pule da ispravi povjesnu pogrešku. Tu je prvi službovao vlč. Milivoj Barković, naš cijenjen i ugledan svećenik. U vrijeme kad je Barković bio teško bolestan, njegov je pomoćnik bio mladomisnik vlč. Milan Mužina, koji je dugo ostao župnik ove župe. Poslije njega došao je mons. Miroslav Milovan i bio župnikom oko 25 godina, a njega sam naslijedio ja“, kaže vlč. Milan Milovan.

Danas je Mornarička crkva - crkva Gospe od Mora - župno središte, jedna od pulskih znamenitosti. Procjenjuje se da župa ima oko 6.000 stanovnika i oko 4.000 vjernika. U ovoj godini bilo je u župi 25 krštenja, 11 vjenčanja i 27 umrlih. Prvopričesnika je bilo 24, a krizmanika 36. Godine 1992. u župi je bilo čak 135 krštenja, 153 prvopričesnika i 43 krizmanika.

Crkva Gospe od Mora

- Bio je to napuhani balon, vjerujem da su mnogi ljudi koji su tada naglo primili sakramente na tome i ostali, da nisu primili druge svete sakramente. Praktično to znači da je te 1992. godine bilo šest puta više krštenja negoli ove godine. Mislim da broj vjernika, odnosno krštenja, zadnjih godina koliko-toliko raste, a raste i broj vjernika koji dolaze na nedjeljnu misu. Prije sedam godina kad sam došao bilo je dosta praznih stolica u crkvi. Sve je više onih koji dolaze na misu, ali nemamo dvorane gdje bi se mogli održavati vjeronauk i drugi susreti. Zato vjeronauk imamo samo za prvopričesnike subotom izjutra. Inzistiramo da svi polaznici vjeronauka dolaze redovito na župsku

svetu misu, i o tome se vodi detaljna evidencija tijekom školske godine, kaže župnik Milovan.

Župa bez imovine

Problem predstavlja i to što je župna kuća udaljena od crkve. Župnik se nuda da će biskupija, odnosno Župa Gospe od Mora, dobiti zgradu nasuprot crkve, bivšu kapelansku kuću, u kojoj su za vrijeme komunizmu bili stanovi. U kući je još jedan korisnik stanarskog prava.

Unatoč nedostatku prostora, vrlo je živa aktivnost i suradnja vjernika sa svojim župnikom. Mnogobrojne su aktivnosti laika volontera koje dolaze do izražaja kroz rad u župnom pastoralnom vijeću, župnom Caritasu,

sada se čeka KAPELANSKA KUĆA

crkvenom zboru, grupi liturgijskih čitača, molitvenoj skupini i grupi za uređenje interijera i eksterijera. Suradnici, pomagači su nukleus u župi, sastaju se, dogovaraju i župniku su uvijek na raspolaganju. Crkva je kao zajednica živo prisutna u ovoj gradskoj župi kroz župske mise, procesije, razne manifestacije. Vjernici u gradu znaju gdje se mogu uvijek obratiti za savjet, pomoći ili suradnju. Živosti vjerskog ozračja značajno doprinosi molitvena zajednica od petnaestak članova koja se redovito sastaje utorkom.

Manifestacije i svečanosti

Ove godine u svibnju održan je međunarodni festival zborova u crkvi Gospe od Mora. Nastupili su zborovi iz Italije, Francuske, Njemačke i domaćini. Nakon turneje po Istri, zborovi su nastupili u Domu hrvatskih branitelja. Među 14 zborova bili su pozvani zborovi iz Rijeke, Fažane i iz ove župe. U kolovozu je u župi gostovao zbor iz Italije. O dojmovima s tih susreta govori Danica Benčić, profesorica glazbe u mirovini, predsjednica župnog caritasa i voditeljica crkvenog zbora. „Crkveni zbor broji oko 20 članova, uglavnom žena, a nedostaju nam muški glasovi. Želimo osnovati dječji zbor i nadam se da ćemo to ove godine uspjeti učiniti. Počeli smo sa sedam ma-

lih pjevača. Čim budu koju pjesmu dobro savladali, predstaviti ćemo ih i na taj način privući i drugu djecu“, kaže prof. Benčić.

U listopadu su u župi imali vrlo lijepu i posebnu svečanost: pokraj crkve postavljen je kip blažene Majke Terezije, koji je župi darovao Vladimir Todorović, gradonačelnik Općine Centar Skoplje, emotivno vezan za Pulu i za ovu župu.

U grupi župnikovih suradnika, član župnog vijeća Aleksandar Zović, bankar u mirovini, zadužen je za tehničke stvari i elektroniku u župi. On, Mile Vukojević i Jure Bubanj samoinicijativno su se organizirali i oko uređenja okoliša crkve.

Umirovljenik Hrvatske vojske Mile Vukojević, od kada je 1993. iz Vukovara s obitelji došao u ovu župu, ne prestaje ugrađivati svoje iskustvo u zajedničko dobro župe i župljana. „Ljudi bi se morali više baviti svojim radom, ne bi trebali očekivati da će sve netko drugi napraviti, niti samo čekati mirovinu. Treba se više angažirati i uključiti, a ne samo čekati, potrebna je inicijativa i samoinicijativa. Ja sam neke stvari kasno shvatio. Kad se u Bibliji kaže: Ne živi se samo o kruhu, ne misli se prvenstveno, doslovce na kruh, materijalno, već šire. Danas nas mediji zasipaju svim i svačim. Stvara se neka psihoza u ljudima. Treba se baviti bitnim stvarima, a mediji upravo tu unose nemir. Oni

Župnik sa suradnicima

kolektivno ispiru mozak“, kaže Vukojević.

Zbor čitača vodi Đurđa Peruško, koja je i članica crkvenog pjevačkog zbora, župskog pastoralnog vijeća

i Caritasa. Napominje da je posebno dojmljivo kada u šestore čitaju Muku Isusovu.

Veliki potencijali

O potencijalima u župi, suradnji s drugim župama i o perspektivi vjere, vlč. Milan Milovan zaključuje: „Vjernici znaju gdje se i kome mogu obratiti. Što se tiče suradnje s drugim župama u gradu, funkcioniramo kao jedna cjelina, posjećujemo se i pomažemo. Kad su događaji u susjednim župama, svećenici o tome obavijeste. Imamo slobodan pristup u bolnicu, zatvor, starački dom, a i ja sam član pulskog Socijalnog vijeća. Župa ima puno potencijala, primjerice kompletno naselje Muzil je neiskorištena zona, a teško je predvidjeti kako će se dalje razvijati. Tu su tvrtke Plovidba, Luka Pula, Lukaporat za cement... Bivša vojna bolnica također je na prostoru ove župe.“

Kip bl. Majke Terezije

KRONIKA DOGAĐANJA U STUDENOM

Papa Benedikt XVI. dolazi u Hrvatsku

ZAJEDNO U KRISTU S PAPOM BENEDIKTOM

XVI. Sveti Otac doći će u pastoralni pohod Hrvatskoj za vikend 4. i 5. lipnja iduće godine. Papa Benedikt XVI. boraviti će u Zagrebu u povodu Nacionalnog susreta katoličkih obitelji. Tom prigodom Papa će se pomoliti na grobu blaženoga kardinala Alojzija Stepinca u zagrebačkoj katedrali.

Susret i pohod pape Benedikta XVI. bit će pod motom Zajedno u Kristu.

20. OBLJETNICA HRVATSKOG DRUŠTVA KATOLIČKIH NOVINARA. U samostanu sestara karmelićanki u Zagrebu je 5. studenog počeo trodnevni susret katoličkih novinara u organizaciji HDKN-a i Međunarodne udruge katoličkoga tiska (UCIP) iz Ženeve. U sklopu kolokvija održan je okrugli stol na temu "Mjesto i uloga katoličkih novinara u postkomunističkom društvu". Drugog dana susreta istaknuti hrvatski teolozi, komunikolozi i djelatnici u katoličkim medijima iz Hrvatske, BiH, Slovenije i Srbije promišljali su o mjestu i ulozi katoličkih medija, te o odnosu Crkve i medija.

MITO, KORUPCIJA I KLIMA U DRUŠTVU. U Zagrebu je 8. studenog objavljena izjava komisije "Iustitia et pax" Hrvatske biskupske konferencije,

pod naslovom „Mito, korupcija i klima u društvu“, koja se oslanja na poruku biskupa sa zasjedanja u Lovranu. „Borba protiv zala mita i korupcije vodi se jačanjem institucija, ne samo represivnih institucija društva, već jačanjem osnovnih društvenih institucija, obitelji, škole i poštivanjem vlastite države, toga najšireg okvira u kojem smo pozvani razvijati svoje talente, ali i rješavati svoje probleme“, stoji u priopćenju.

40. OBLJETNICA PROGLAŠENJA SVETIM NIKOLE TAVELIĆA. Jubilarna 40. obljetnica proglašenja svetim Nikole Tavelića proslavljenja je u nedjelju 14. studenoga u svečevu nacionalnom svetištu, samostanu sv. Frane u Šibeniku. Svečano misno slavlje predvodio je šibenski biskup Ante Ivas uz koncelebraciju brojnih svećenika.

DAN SJEĆANJA NA ŽRTVU VUKOVARA. Središnji događaj obilježavanja 19. obljetnice tragedije Vukovara u Domovinskom ratu bio je 18. studenoga, na dan kada je 1991. slomljena vukovarska obrana. Na Memorijalnom groblju žrtava Domovinskoga rata misno slavlje za sve poginule i nestale predvodio je splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić. (Priredila Ana CVITAN)

Ređenje đakona u Pulskoj katedrali

Ovo slavlje danas nada je i za Crkvu, jer vidimo kako Bog i danas čini čudesa u svojoj Crkvi

PULA - Porečko i pulski biskup Ivan Milovan podijelio je u pulskoj katedrali, 27. studenoga, red đakonata dvojici bogoslova Biskupijskog misijskog sjemeništa u Puli - Marijanu Lindiću iz Zagreba na naslov Porečke i pulske biskupije te Stefanu Cataldiju iz Italije na naslov Riječke nadbiskupije. Misno slavlje biskup Milovan predvodio je u koncelebraciji s nadbiskupom Antonom Jurićem, duhovnikom sjemeništa, Antunom Bogetićem, biskupom porečkim i pulskim u miru, četrdesetak svećenika i čak četvoricom rektora sjemeništa: vlč. Piergiorgiom De Angelisom, rektorom pulskog, mons. Nikicom Uravićem, rektorom riječkog, rektrom Sjemeništa Redemptoris Mater iz Macerate u Italiji vlč. Mariom Malonjem te mons. Janezom Oberstarom, rektrom no-

voosnovanog sjemeništa Redemptoris Mater u Trstu.

»U ovo slavlje ulazimo s osjećajima radosti i nade«, naglasio je biskup Milovan u svojoj homiliji, dodavši da se radi o radosti koju osjećaju kandidati i Crkva jer dobiva nove radnike. »Ovo slavlje danas nada je i za Crkvu, jer vidimo kako Bog i danas čini čudesa u svojoj Crkvi, kako poziva i ospozabljava svoje svećenike za poslanje u Crkvi za svijet«, rekao je biskup Milovan.

Čestitku riječkoga nadbiskupa dr. Ivana Devčića pročitao je mons. Uravić.

Do sada je u Porečkoj i pulskoj biskupiji inkardinirano 27 svećenika formiranih u pulskom sjemeništu, 16 djeluje u župnom pastoralu, ostali u misijskom poslanju, što Porečku i pulsku biskupiju čini jednom od misijski najaktivnijih u Hrvatskoj. (J. KOLEGA) □

Izaberimo pravi, KATOLIČKI BOŽIĆ

Sa žalošću možemo utvrditi da je u posljednjih nekoliko godina, zbog procesa komercijalizacije, Crkva izgubila copyright, ekskluzivno autorsko pravo na Božić.

Nedavno sam šećući Zagrebom u ovo predblagdansko vrijeme uvidio pravu moć reklame. Promislio sam u sebi na čemu sve ljudi mogu zaraditi. Prva misao bila je: na onome što je čovjeku nužno i neophodno za život. No, gledajući blještavilo trgovaca izloga, osjećajući u zraku miris kobasica, kuhanog vina i pečenih kestena, slušajući kakofoniju zvukova, melodijske i pjesama koje odzvanjuju trgom, promatraljući stvari koje potiču, zadovoljavaju i izazivaju sva ljudska čula, postavio sam i drugu premisu: zaraditi se može i na onome što čovjeku uopće nije neophodno za život.

Mogući izvori zarade i profita su čovjek i njegove primarne potrebe, zatim, ono što čovjek već posjeduje - kuća, auto, kao i čovjekova želja i čežnja za zdravljem, ljepotom, mlađošću, ljudski osjećaji - tuga, radost, strah, ljubav, osobiti trenuci u životu pojedinca - rođenje djece, brak, rođendan, obljetnice, smrt drage osobe, tradicijski običaji i vjerski osjećaji.

Zaustavimo se na ovom zadnjem. U ovo predbožićno vrijeme, koje počinje već početkom studenog, sa žalošću možemo utvrditi da je u posljednjih nekoliko godina, zbog procesa komercijalizacije, Crkva izgubila copyright,

Don Luka Pranjic

„Zbog kiča, kaosa, usiljenosti i marketinške agresivnosti i kapitalističko-američkog Božića, starije generacije s nostalgijom i sjetom prisjećaju se „komunističkog“ Božića. Taj je Božić bio tih, skroman, skrovit, „ogoljen“ i zabranjen. Taj je Božić bio sve ono što Božić, Kristovo rođenje.“

ekskluzivno autorsko pravo na Božić i svojski se bori da ga nekako vrati u svoje okrilje ili barem očisti od svega onoga što je Božiću neprikladno pa i protivno.

Božić je tako postao svačiji i ničiji. S jedne strane, on ostaje vjerski i crkveni blagdan s vrlo konkretnom porukom, značenjem i težinom a, s druge strane, postaje milosno vrijeme u kojem će naši mobilni operateri s posebnom nježnošću i božićnom razdraganošću misliti na nas nudeći nam niz pogod-

nosti, akcija i poklon paketa, jer - Božić je vrijeme darivanja!

Znakovita je i činjenica sve većeg uzleta i razvoja tzv. marketinške psihologije u službi raznih trgovaca magnata koja je vrlo dobro znala prepoznati i iskoristiti činjenicu da je čovjek upravo za Božić „najmekšeg“ srca, ali i pameti, te da je spreman u tom vremenu potrošiti daleko iznad svojih realnih mogućnosti da bi obradovao neku njemu dragu osobu. Taj fenomen itekako dobro odražava ona naša česta „Pa Božić je jednom godišnje!“ Još kad vodeći hrvatski ekonomski analitičari konstatiraju da će finansijska stabilnost i budućnost zemlje uvelike ovisiti o tome kolika će biti javna potrošnja za božićne blagdane, odnosno, da je zajednička budućnost i održivost u našim rukama, ili bolje rečeno novčanicima, koje potaknuti domoljubljem i odgovornošću za opće dobro trebamo što prije isprazniti, čovjek izgubi svaku nadu da će ova zemlja ikada normalno funkcioniрати. (Iako nikada ne treba gubiti nadu u suprotan ishod stvari.)

Zbog cijelog tog kiča, općeg kaosa, usiljenosti i marketinške agresivnosti kapitalističko-američkog Božića koji se već dobro ustalio i ukorijen-

io i na našim stranama, starije generacije s nostalgijom se prisjećaju „komunističkog“ Božića. Taj je Božić bio tih, skroman, skrovit, „ogoljen“ i zabranjen. Taj je Božić bio sve ono što Božić, Kristovo rođenje.

Mnogi se pitaju što bi Crkva danas mogla napraviti da vrati dostojanstvo Božića? Ništa! Samo nastaviti s onim što je i do sada činila - slaviti katolički Božić. Katolički Božić i danas se slavi „katakombo“ i skrovito unutar četiri zida crkve i kasnije obiteljskog doma. On se i dalje u bitnom razlikuje od glasnog, napadnog i „zabavnog“ kapitalističkog Božića. Katolički Božić i dalje povezuje i miri ljudе, ispunja srca radošću i utjehom, ulijeva čovjeku nadu i sigurnost za razliku od svog „konkurenta“, kapitalističkog Božića, koji osiromašuje, ostavlja srce i novčanik praznim, često i začinje svađu, izaziva zavist, tjera u neumjerenost svake vrste.

Dragi čitatelji, uz iskrenu želju da preživite i izdržite tekomov, vipov, lidlov, konzumov, merkatorov, kinderov, opelov, žujin i karlovački „Božić“, kao i „Božić“ raznih pjevača, zabavljača, filmskih režisera i televizijskih kuća, neka vam je čestit katolički Božić!

Zanimljivo POSLOVNO PISMO subratu

Mladi župnik u Baderni skrbi i materijalno za svoje župljane: piše prijatelju, svećeniku u Funtani Mirko Koliću i pita mogu li doći po sol u zamjenu za hranu.

U ovom nastavku osvrćemo se na jedno kratko Mirovo pismo, za koje se može reći da je sasvim poslovno upućeno kolegi svećeniku. Pismo je izuzetno, a nisam opazio da su ga njegovi životopisci spominjali. Vlč. Miro natipkao ga je na malom komadu papira, a njegov kolega vlč. Kolić je potom perom na isti listić zapisao svoju poruku i vratio ga vlč. Miru. (Ratne su prilike, velika štednja i na papiru!).

Vlč. Mirko Kolić, prijatelj iz sjemeništa

Kome to vlč. Miro piše? Piše jamačno iz Baderne, 18. ožujka 1945. Piše vlč. Mirku Koliću, koji je bio dvije godine stariji, i po rođenju i kao svećenik. Bio je rodom iz Barbana, znanac i prijatelj još iz sjemeništa u Kopru. Sada je bio župnik u Funtani. Dobro su se poznavali i kao svećenici surađivali. Spomenimo da je vlč. Miro u pismu vlč. Ivanu Paviću od 18. kolovoza 1944. naveo: „Pred malo je dana bio ovdje Kolić. Započeo je i on ‘po našu’ u svojoj župi [misiti i propovijedati hrvatski]. Nije imao smetnje. Zadovoljni su [i] njegovi župljani“.

Prenosimo cijeli tekst kratkog pisma vlč. Mira.

Funtana

Šaljem ti žene da im daš sol

Dragi Mirko! – Šaljem ti ove žene da im daš sol. Žao [mi je] što se nismo mogli bolje dogоворити. Ovdje bi je ljudi uzeli najmanje tih deset kvintala. – Da li bih ja mogao poslati dolje vozove, da bi doveli ovamo tu sol, ovdje je rasprodali i onda poveli dolje hranu? – Ili je bolje da dovedu dolje prije hranu, pa da im bude dana sol? – Čekam da mi javiš!

Za me[ne] ostavi 100 kg: i to 50 kg za slaninu, a 50 kg za pšenicu. Platiti pak ču ja tebi.

Da li će biti još te soli i ubuduće?

Uz bratski pozdrav.

Tvoj Miro

P. S. Da li ćeš moći doći

ovamo k meni po blagdanima za Vazmenske ispovijedi?

Bez soli ne da se živjeti

Ratne prilike donose uvijek nova iznenadenja. Tako su seoske prodavaonice ostale bez soli, promet je onemogućen ili nesiguran. Odjednom: nigdje ne možeš dobiti sol! A bez soli ne da se živjeti. Sela oko Baderne, Sv. Ivana od Šterne, Muntrilja – sve je to dosta udaljeno od mora. A župa Funtana – morskim putem i u ovim prilikama povezana je sa solanom u Izoli. U ovakvim se iznenadnim nevoljama vlč. Miro kao župnik osjeća obaveznim priskičiti u pomoć svojim župljanima,

pa moli prijatelja Mirka Kolića, župnika u Funtani, da bude posrednikom.

Subrat Kolić odgovara da imaju dovoljno soli na raspolaganju (20 kvintala); ako ljudi iz Baderne dolaze vozovima po sol, najbolje je da odmah dovezu namirnice koje mogu zamijeniti za sol: za 1 kg soli treba dati 2 kg pšenice ili 3 kg kukuruza ili 4 kg krumpira; za 1 kg slanine može se dobiti od 7 do 9 kg soli, „možda i 10“. Vlč. Kolić će osigurati sol koju za svoju kuću traži vlč. Miro, ali slanine nema dovoljno za 50 kg soli; „Dosta da pošalješ 6 kg slanine, pa će ja urediti“,javlja vlč. Miru. Na koncu još piše: „Da li će i ubuduće biti soli, [to] nije sigurno, ali je vjerojatno; jer hrane

u Funtani

im treba uvjek, a soli imaju u izobilju. – Puno pozdrava! – Sveć. M. Kolić.“

Svećeničko služenje ljudima

Ovo pisamce svjedoči kako vlč. Miro shvaća i ostvaruje svoju svećeničku službu. U ratnoj nestašici, svećenik Miro spremno obavlja svoje služenje konkretnim ljudima koji su mu bili kao dušobrižniku povjereni, brine se da dobiju potrebnu sol.

U vrijeme najtežih ratnih godina, 1943. i 1944., vlč. Miro se vrlo zauzeto zalagao, osobito preko biskupa, kod odgovornih nositelja vlasti, bilo Nijemaca ili talijanskih fašista, da se njegovi uhićeni župljani ne pošalju u logore. Kako je zapisao u svojim „povjerljivim zabilješkama“, posredovanjem je uspio spasiti da se vrati kući velik broj ljudi iz sela Smolici, Rakovci, Majkusi, iz Baderne, koji su bili već određeni za logore u Njemačkoj. Zapisao je cijeli niz ljudi koje je spasio od deportacije.

I ovo skromno pisamce kojim pozrtvovni vlč. Miro dogovara s prijateljem župnikom u Funtani kako da u iznenadnoj ratnoj nestašici njegovi župljani mogu doći do neophodne soli – lijepo svjedoči o duhu služenja svima potrebnima kojim je bio prožet mladi župnik iz Baderne.

(Nastavlja se)

Raznoliko i zanimljivo štivo

Nakladnici „Josip Turčinović“ i IKD „Juraj Doprila“ Pazin, glavni urednik Ante Močibob, šezdesetak naslova/članaka, 356 stranica.

U uvodnom dijelu je kalendar s prigodnim ilustracijama i poslovicama o radu koje prate svaki mjesec. Slijede zapisi o vremenskim podacima, blagdanima, stanovništvu, sajmovima... U Godinu obitelji uklapa se „Molitva za obitelj“ i teološki osvrta „Euharistijska odgovornost za budućnost svijeta“ dr. Antonia Tamaruta. O patnji kao metafizičkom, egzistencijalnom i religioznom izazovu traženja smisla

života progovara dr. Nela Gašpar u članku „Misterij patnje na putu ostvarenja ljudskog života“. Damir Stojić kroz „Suvremenu poruku mladima“ piše o teologiji tijela. „Zašto se danas (ne) mora biti ateist?“, postavlja retoričko pitanje Ante Močibob. Dva zapisa piše dr. Josipa Grca - o palijativnoj skrbi danas i sutra te o dr. Milanoviću u povodu 120. obljetnice rođenja i 30. obljetnice smrti. Tragom prvih kršćana hodočasnika

na ondašnjim cestama i putovima vodi nas dr. Ivan Miletić.

Slijedi blok povijesnih tema. Prije sto godina preselio se gospodarsko-poučni list „Pučki prijatelj“ iz Krka u Pazin. Temu obrađuje Anton Bozanić. Ove godine pada i 110. godišnjica velikog katekizma za niže pučke škole, o čemu piše Just Ivetac. Na neljudske i užasne uvjete života u logoru za proganjane Gmünd početkom Prvog svjetskog rata osvrće se Andrej Bader. Nastavljaju se povijesne teme: „Ratne godine župnika Milivoja Barkovića u župama Kašćerga i Zamask“ (Ivan Grah), „Svećenici proganjani od fašista“ (mons. Ivan Bartolić), „Iz ostavštine don Luke Kirca“ (Anton Percan), a hod kroz povijest Tinjana obrađuje vlč. Ivan Macinić. Daniel Načinović se svojim zapisom prebacuje s onu stranu Učke tragom jednog dopisa iz carsko-kraljevske Opatiye – „Zašto nema istarskih vina?“ Slaven Bertoša osvrtom „O prilozima za prošlost Pernata i okolice“ prenosi nas na zapadnu stranu srednjeg dijela otoka Cresa. „Crtice uz dvigradske granice po Istarskom razvodu“ Antona Medena vode nas tragom i stopama tog znamenitog srednjovjekovnog spisa. O plesu mrtvaca u Bermu i Hrastov-

lju piše Ante Škrobonja s naglaskom na anatomske aspekt tih znamenitih fresaka. Zapis „Muke crkve prije 200 godina“ priredio je Marijan Jelenić, o crkvenima kao važnom elementu istarske turističke ponude piše Daniel Bogešić, a temu „Istarski kaptoli i kanonici: nekad i danas“ obrađuje Elvis Orbanić.

Koje je najrasprostranjenije i najneobičnije glazballo te kako živi i stvara samouki kipar barba Tone iz Feštini, saznajemo iz zapisa Noela Šurana. Slijede teme svakodnevice: državna matura, Facebook, virusi (oni virtualni)...

Prozni zapisi razigrani su ponekim poetskim oduškom: o zvonu, staroj šahti, leteri. Progovara se i o umjetnicima - o povratku u domovinu slikara Josipa Crnoborija, o autorima koji su nagrađeni na natječaju Glasa koncila za roman koji promiče kršćanske vrijednosti. Slijede „Priče iz Krnice“, o tigrastoj zmiji, stogodišnjaci i rubrika „U spomen“ na karmeličanku Darku Pavešić i uglednog svećenika mons. dr. Alda Starića. (T. MILOHANIĆ)

U očekivanju Papina dolaska u Hrvatsku

Papa Benedikt XVI. dolazi 4. lipnja u Hrvatsku. Ova je vijest izazvala radost među pripadnicima Crkve u Hrvata, a i službeni su se predstavnici vlade i države izrazili veoma pozitivno o najavljenom posjetu. Nebrojeno je mnogo pozitivnih aspekata, duhovnih i društvenih, povezano s papinim posjetima nekoj zemlji i njezinoj katoličkoj zajednici. Ti su dolasci zapravo privilegij kojim je obdarena pojedina zemlja i njezina vjernička zajednica. Za razliku od drugih političkih, gospodarskih, vojnih i ostalih "posjeta na vrhu", koje u mnogome prati, barem kad je riječ o malim zemljama, strepnja i bojazan da će se snagom silništva nametati domaćinima nekakva rješenja protivna općenarodnim interesima i ciljevima, Papin je dolazak isključivo iskaz dobre volje, ohrabrenje i poticaja svemu pozitivnom i miroljubivom u jednoj zajednici.

Pravo lice hrvatske civilne scene

U tom kontekstu Hrvatska ima poseban razlog za Papinu dobrodošlicu, budući da je u zadnjih dvadeset godina svog postojanja morala "ugošćivati" uglavnom one koji nas nisu razumjeli niti željeli na političkoj karti Europe, koji su nam prijetili i ograničavali slobodu i obranu, koji su nas

Dr. Mario Sošić

“Hrvatska ima poseban razlog za Papinu dobrodošlicu, budući da je u zadnjih dvadeset godina svog postojanja morala “ugošćivati” uglavnom one koji nas nisu razumjeli niti željeli na političkoj karti Europe.”

nepravedno sudili, koji su nam otimali ponos i vrijednosti, koji su nas svađali, a tek malo je bilo onih koji su nas razumjeli, koji su nam iskreno pomagali, koji su nas tješili i koji su nas poštivali.

Usprkos svemu tome, po objavi datuma posjeta, hrvatskoj se javnosti veoma ažurno obratio ad hoc ustrojen Komitet skupine udruga civilnog društva protivan Papinoj posjeti Hrvatskoj. Taj Komitet čini dvadesetak hrvatskih udruga civilnog društva iz područja "zaštite ljudskih i građanskih prava", koji javno negoduju protiv Pape, Crkve i državne politike njegovanja dobrih odnosa te najavljuju mnoge protestne akcije prije i za

vrijeme posjeta. Takav besmislen i neprijateljski čin, prvenstveno prema domovini i mnoštvu katoličkih vjernika, ne iznenađuje, jer je tek jedan u slijedu akcija i "diverzija" u našem demokratskom društvu koje sustavno provode male, ali agresivne, glasne i medijski protežirane skupine tzv. liberalnih bojovnika i alternativaca, u suštini usmjerene ne na zaštitu ljudskih sloboda i prava, već na razbijanje i rušenje "narodne duše", kršćanskih vrijednosti, mira, razvoja i stabilnosti zemlje.

Diskriminacija Hrvata kao "normalnost" multietničke Istre

Prema najavama, u taj su Komitet uključene i tri udruge koje djeluju u Istri. Ni to nije iznenadenje za one koji poznaju strukturu i nosioce "civilne scene" u Istri, njihovu javno dobroćudnu retoriku i prikrivenu čud selektivnog antidjelovanja.

Nedavni slučaj oko formalne i stvarne zabrane mogućeg izbora Hrvata ili Hrvatice za ravnateljicu (ali i ostala radna mjesta) u školama na talijanskom jeziku u Novigradu i Umagu, zapravo i nije slučaj nego dugogodišnje uhdano pravilo u svim ustavovama njihove Zajednice. Spomenute udruge iz Istre nisu međutim nikad javno reagirale i osudile takvu praksu, čak nisu reagirale

niti na očit diskriminatorski čin prema Hrvatici u Novigradu.

Kraj jednog mita??

Svakako se ne bi smjelo preskočiti komentirati tužan, ali za mnoge i prosvjetljujući slučaj s dnevnikom „Glas Istre“, koji, kako saznajemo od samih novinara i djelatnika, a nakon godina i godina šutnje i unutarnje solidarnosti, ima svoju crnu finansijsko-vlasničku dubiozu, svoju totalno razbijenu radnu, stručnu i upravljačku strukturu i urušen kredibilitet proklamirane nezavisnosti, istinitosti, objektivnosti, moralnosti.

Kao i sve legende i mitovi, a on se takvim oblikovao i smatrao, takvim ga se "častilo i slavilo", morao se kad tad "razbiti" o hridi istine i o realnost društvenog i tržišnog razvoja. Selektivno ocjenjivati, komentirati i prosudjavati pojavama i pojedincima, kao što je to sustavno činio Glas Istre, a istovremeno unutar svog tkiva biti jednim od najgorih primjera tržišnog tajkunizma, političkog svodništva, reketarenja i isključivosti, vrhunska je moralna izopachenost, s kojom se, prije brige o visini plaće, trebaju suočiti bar "stari bardovi" novinari tog lista, žele li da ih smatramo nešto boljima od onih o kojima pišu najgore.

Božić ovijen tajnom

Evangelisti drugačije pristupaju oblikovanju izvješća, kako o Isusovom rođenju, tako i o njegovom javnom djelovanju: oni imaju za cilj istaknuti spasiteljsku poruku koja je prožeta vjerom, a tek usputno spominju i neke osobe iz političkoga života.

Kad govorimo o Božiću na pamet nam dolazi opis Isusova rođenja u Betlehemu, jaslice, zvijezde, pastiri, mudraci koji dolaze s Istoka pokloniti se novorodenčetu. Pripovijeda se o događaju najavljuvajom i iščekivanom kroz stoljeća. Židovi, izabrani Božji narod, Mesiju su zamišljali kao novoga (kralja) Davida koji će spasiti i ujediniti svoj narod. Mesija se trebao roditi u Betlehemu, u «gradu Davidovu», kao što čitamo u Lukinom evanđelju. Često se čuje, a o tome uvijek iznova raspravlja, da su izvješća o Isusovom rođenju jako obojena legendama. Očekuje se da pojava Mesije, Sina Božjega, bude potkrijepljen sigurnim povjesnim činjenicama.

Evangelisti ističu spasiteljsku poruku

Treba znati da evangelisti drugačije pristupaju oblikovanju izvješća, kako o Isusovom rođenju, tako i o njegovom javnom djelovanju. Naime, oni imaju za cilj istaknuti spasiteljsku poruku koja je prožeta vjerom, a tek usputno spominju i neke osobe iz političkoga života, što nam sigurno omogućava sve to lakše smjestiti u vrijeme kada se događalo. Tako

božićni događaj ne smijemo prebrzo okarakterizirati kao legendu, što nažalost mnogi olako čine. Povijesna srž Isusova rođenja u Betlehemu počiva dobrano na povijesnoj podlozi.

Evangelist Luka se pri tome naslanja na krug obraćenih kršćana sa židovstva, pa čak možda i na Isusovu obitelj. Značajno je da se detaljan prikaz Isusova rođenja u Betlehemu nalazi samo kod Luke. U pozadini ovoga izvješća nazire se

„Što su evangelisti, napose Luka, željeli postići opisom Isusova rođenja, smještajući ga u povijesni kontekst? Poruka je jasna: Isus se umiješao u ljudsku povijest, on je dio nje, ali povijest ne počiva u samoj sebi i nije radi same sebe, nego je u službi povijesti spasenja.“

starozavjetno proročanstvo proroka Miheja, gdje se spominje da će se Mesija roditi u Betlehemu: «A ti, Betleheme Efrato, najmanji među kneževstvima Judinim, iz tebe će mi izići onaj koji će vladati Izraelem; njegov je iskon od davnina, od vječnih vremena» (Mih 5,1).

Sveta Tri kralja, Giotto

Luka se naslanja na povijest

Luka je ovu epizodu shvatio kao dio biografije o Isusu. Naime, Luka svoje izvješće o Isusovom rođenju počinje naslanjajući se na povijest: ukazuje na naredbu cara Augusta i pojmenice spominje Kvirinija upravitelja Sirijom: «U one dane izade naredba cara Augusta da se provede popis svega stanovništva. Bijaše to prvi popis izvršen za Kvirinijeva upravljanja Sirijom» (Lk 2,1-2). Istina, stari izvori ne spominju ovu naredbu da je provedena u cijelome carstvu, premda je prvi rimski car namjeravao popisati stanovništvo, najvjerojatnije

je radi ubiranja poreza. Problem, međutim, nastaje u tome jer je Kvirinije upravljao Sirijom tek od 6. godine po Kristu. Isto tako, Luka Isusovo rođenje smješta u vrijeme vladavine «Heroda, kralja judejskoga», a on je umro 4 godine prije Isusova rođenja.

Zašto razilaženja u datumima?

Kako pomiriti ova razilaženja u navođenju datuma? Najvjerojatnije da su ovi suvisli i analogni povijesni događaji bili zajedno povezani još prije Luke, ili je možda i on sam to učinio.

(Nastavak na stranici 27.) □

NIGDJE VIĐENO PREKRAJANJE biskupijskih granica

Crkveni povjesničar Makso Peloza s pravom reče da na nijednoj točki kugle zemaljske nije bilo toliko promjena crkvenih granica kao na ovom neuralgičnom području. S napomenom da je to prekrajanje nastavljeno u 19. st. te nakon dvaju svjetskih ratova.

U Istri je u 18. st. zabilježena demografska ekspanzija jer nije bilo većih ratova ni pošasti. S crkvene strane bilo je neprirodno što su se pojedine biskupije nalazile na području dviju država: dio porečke i dio pulske nalazili su se na području pod Austrijom. Austrijske vlasti, trajno u sukobu s Venecijom, rijetko su podnosele pristup dotičnih biskupija na svoj teritorij. Zbog toga je carska vlast tražila preuređenje biskupijskih granica da bi se uskladile s državnim.

Papa trajno ukida akvilejski patrijarhat

Nakon smrti akvilejskog patrijarha kard. Daniela Dolfgina, papa Benedikt IV. 1851. zauvijek je ukinuo ovaj patrijarhat pod kojim su bile istarske biskupije i osnovao dvije nove nadbiskupije: u Udinama za biskupije pod Venecijom (Poreč, Pula, Novigrad, Kopar) i u Gorici, za one pod Austrijom. Pićan, Pazinska prepozitura i Riječki arhidiakonat došli su tada pod Tršćansku biskupiju u Goričkoj metropoliji. Definitivna provedba tog preustrojstva realizirana je nagodbom Austrije i

Venecije 1784., koju je oza-konila i Sv. Stolica. Buzet, koji je tada bio pod Venecijom, pripao je porečkoj biskupiji, što je ostalo do 1830. Novigradskoj biskupiji je tada vraćen Umag i Materada, koji su bili pod Trstom. Malo zatim (1787.) dolazi do novih pomaka granica. Rijeka je dodijeljena Senjskoj biskupiji, što je trajalo samo do 1791. Između 1878. i 1891. godine bila je čak ukinuta tršćanska biskupija te zajedno s Pićnom i (privremeno) ukinutom goričkom pripojena novoosnovanoj nadbiskupiji u Gradiški.

Car povlači crkvene granice

Zanimljiva je i akrobacija cara Josipa II. koji je Rijeku bio stavio pod Ljubljansku nadbiskupiju (1788.-1807.). Godine 1891. sjedište nadbiskupije iz Gradiške vraćeno je u Goricu i opet uspostavljena biskupija u Trstu. Ovoj su kao i ranije pripojeni austrijski dijelovi Istre (Pazin i Pićan). Pićan kao biskupija definitivno je ugašena 1788. Crkveni povjesničar Makso Peloza s pravom reče da na nijednoj točki kugle zemaljske nije bilo toliko promjena crkvenih granica kao na ovom neuralgičnom

području. S napomenom da je to prekrajanje nastavljeno u 19. st. te nakon dvaju svjetskih ratova.

Ove promjene u 18. i 19. st. diktirala je austrijska politika koja je pravila razne kombinacije kako bi se strateški što više približila Jadranu na tzv. Austrijskom primorju, osnovanom još 1753. za vrijeme Marije Terezije. Da bi za svoju politiku što više uključila Crkvu i odgojila sebi odani i školovani kler, Austrija je u Gorici utemeljila centralno sjemenište i bogosloviju.

Car Josip II. "sakristan"

Carica Marija Ter-ezija, a osobito njezin sin Josip II., poznati su po miješanju u crkvene poslove i po crkvenim reformama. Carica je ukinula 29 zapovjedanih blagdana, uvela u teološke škole studij sv. otaca i pastoralu, postavila norme za redovničke zavjete i dr. Još je radikalniji bio car Josip II. (1780.-1790.) koji je bez konzultacija sa Sv. Stolicom provodio crkvene reforme. Sebi je pridržao vlast imenovanja biskupa i zabranio traženje crkvenih dispenzi od pape. Najviše je uznenirio duhove uki-danjem redovničkih ustanova i samostana koji nisu bili

vezani uz pastoral, školstvo i odgoj, tvrdnjom da se duh monahizma protivi svjetlu razuma. Tako su ukinuti benediktinski, dominikan-

Car Josip II.

ski, karmeličanski, ser-vitski i drugi samostani. Od dobara ukinutih samostana ustanovljena je "Crkvena zaklada" za izgradnju i po-pravak crkava, osnivanje novih župa i sjemeništa. Osim toga, u državno zakonodavstvo uvodi se rastava braka, zabranjuju se procesije – osim tjelevske – i "pompe" na sprovodima, određuje koliko svjeća treba gorjeti u crkvi za pojedinih slavlja, zbog čega je nazvan "sakristanom". (Nastavlja se)

Sukob s porečkim kotarskim vlastima

Biskup Radossi želio je neposredno i usmeno rješavati razna pitanja za koja nisu bili dorasli neki primitivci u vlasti.

Nakon predaje njemačkog okupatora s kojima je ranije bio uspostavio vezu i imao neke usmene dogovore, biskup Radossi pokušao je uspostaviti vezu s predstavnicima novih vlasti u Puli. Stoga je mislio da će neke slične kontakte uspostaviti i s novim Oblasnim vlastima te se nekoliko puta tijekom svibnja 1945. sastajao s predsjednikom dr. Urošem Jakšom, svojim bivšim zemljakom. Dušan Diminić je u svojim „Sjećanjima“ spomenuo da su dr. Jakša i on „vodili nekakve razgovore s porečko-pulskim biskupom Radossijem“.

Najveće neprilike, ponižavanja i sukobljavanja biskup je doživljavao od kotarskih vlasti u Poreču. Biskup je želio neposredno i usmeno rješavati razna pitanja za koja nisu bili dorasli neki primitivci u vlasti. Opširno pismo poslao je 22. srpnja 1945. Predsjedništvu Kotara Poreč ističući da se već četiri puta sastao s Oblasnim predsjednikom Jakšom i drugim predstavnicima u Puli i Labinu.

Predstavka kotarskim vlastima

Kotarskim vlastima u Poreču ponavlja točke: 1. ostavite na miru kler i ne napadajte ga u tisku; 2. osigurajte jedno vozilo za javne i hitne potrebe, jer za

Zvonik Eufrazijeve bazilike u Poreču

slavlja i zabave imate novca te ne mislite na sirotinju i bolesnike, vi koji gorovite da se brinete za narod, nego uvijek mora to činiti biskup sa svojim autom; 3. vratite pokretnu imovinu mons. Sferka, koji je biskupovom dozvolom zajedno sa sestrom otiašao na liječenje u Trst, a vi ste mu je zaplijenili kao neprijatelju naroda; 4. već dvije godine „koloni“ ne podmiruju ranije ugovoreni najam, što smatram krađom Crkvi i nemogućnošću uzdržavanja sjemeništa; 5. narod se tuži zbog velikog broja zaposlenih činovnika ondje gdje nikad nije bilo sjedište općine i gdje oni ništa ne rade nego žive na teret naroda.

Vlast poziva biskupa na razgovor

Biskupu je bio upućen u svibnju poziv o podmirenju poreza. Odgovorio je 30. svibnja 1946. da je

porezna uprava pogriješila naslovnika, da se porezi odnose na prihode koje uživaju „koloni“, da biskupija životari od milostinje župa te da milostinja nije podvrgnuta porezu. Kotarski narodni odbor Poreča pozvao je biskupa da se 18. rujna 1946. između 17 i 18 sati osobno javi u Unutarnje poslove. Biskup se nije odazvao pozivu.

Dušan Diminić u knjizi „Sjećanja“ objavio je neshvatljiv i netočan hrvatski prijevod „Cirkularnoga pisma“ s potpisom „Biskup Pazina (!) i Pule, v. r. Rafael Radossi i s datumom Pazin, 16. III.1946.“ Prevoditelj svuda preimenuje Poreč u Pazin, Vodnjan u Dinjan. Pismo ima 8 točaka, a naminjeno je prema prijevodu „Poštovanoj direkciji!“ Biskup se čudi što vlasti ne nabave vozilo „za transport bolesnika“, „ne razumije zašto jedanput dozvoljavate a drugi put zabranjujete bolesnicima upotrebu biskupiji.

(Nastavlja se) □

upova automobila... biskup dobiva jedino gorivo za usluge, a gdje su ostali troškovi... dok siromašni narod iz Pazina (tj. Poreč) i Pule za prijevoz mora izdati od 2 do 3 tisuće (jugo)lira.“

Prevoditelji neznalice

Porečke mu vlasti prigovaraju zašto nije isposlovaod Engleza pismenu dozvolu za putovanje glavnom cestom za Pulu i natrag. Biskup odgovara da ima sve isprave uredne te da dozvola Engleza nije potrebna.

Pod brojem 5 biskup navodi: „Priča se da će biskupija biti lišena prihoda od Kensa“, kako prevoditelj neznalački prevodi vjerojatno talijansku riječ „censo“, a odnosi se na dogovorenog godišnja novčana primanja od „kolona“, koji prema biskupovom pisanju već tri godine ne podmiruju svoje obveze prema biskupiji.

(Nastavlja se) □

KRONIKA DOGAĐANJA U STUDENOM

Papa proglašio nove kardinale

PAPIN POSJET ŠPANSKOJ. Papa Benedikt XVI. hodočastio je u Španjolsku 6. i 7. studenog, po drugi puta u svom mandatu, pri čemu je pohodio grob sv. Jakova apostola u svetištu Santiago de Compostela. U Barceloni je 7. studenog posvetio crkvu Sv. obitelji te pozvao na zaštitu dostojanstva obiteljskog života.

Papa u Španjolskoj

U VATIKANU PREDSTAVLJEN DOKUMENT „VERBUM DOMINI“. Apostolska pobudnica „Verbum Domini“, predstavljena u Vatikanu 11. studenog, sadrži razmišljanja i prijedloge s Biskupske sinode održane u Vatikanu listopada 2008. godine na temu „Riječ Božja u životu i poslanju Crkve“. Želja je pridonijeti ponovnom otkrivanju središnjeg položaja Božje Riječi u osobnom životu i u životu Crkve.

PROGLAŠENA 24 NOVA KARDINALA. Papa Benedikt XVI. je 20. studenog u bazilici Sv. Petra predsjedao konzistoriju za proglašenje novih kardinala. S nova 24 kardinala Kardinalske zbor ima 203 člana, od kojih 121 ima pravo gla-

sa. Papa je nove kardinale podsjetio da njihov položaj "posebnih i dragocjenih suradnika" Petrova nasljednika nije kruna "vlastite ambicije", nego čin poniznosti i služenja Kristu i Crkvi.

PREDSTAVLJENA KNJIGA BENEDIKTA XVI. „SVJETLO SVIJETA“. U Tiskovnome uredi Svete Stolice 23. studenoga predstavljena je knjiga "Svetlo svijeta". Riječ je o razgovoru pape Benedikta XVI. u Castel Gandolfu s njemačkim novinarom Peterom Seewaldom, koji je već objavio dvije knjige razgovora s Josephom Ratzingerom. Knjiga je izazvala veliku pozornost javnosti jer u njoj Papa otvoreno odgovara na mnoga intrigantna pitanja o skandalima u Crkvi, o vjeri, spolnom moralu, društvenim pitanjima, kao i o svom privatnom životu.

BILLAIBAUMAXODAZ-VALI SE CRKVENOM APELU. Trgovački lanci "Billa" i "bauMax" odazvali su se apelu austrijskih crkvenih voda i organizacija da se 8. prosinca, blagdan Bezgrešnog začeća BDM, ne "potroši u trošenju". Oba prodajna centra zatvoriti će vrata svojih trgovina na taj marijanski blagdan kako bi svojim djelatnicima darovali malo "vremena i mira" u predbožićnoj trgovačkoj gužvi.

Upravo kao svećenik

Umro je u svojoj sobi na gornjem katu pazinskom župnog stana tiho i mirno u noći između 27. i 28. prosinca 1980., primivši svete sakramente iz ruku o. Alfonsa Orlića, gvardijana franjevačkoga pazinskog samostana. Sprovod je zaista bio veličanstven.

Za mons. Božu Milanovića prvi put čuo sam kao dijete u krugu obitelji u Karojbi. Sva izdanja Društva Sv. Mohora za Istru bila su dragi gost u mojoj kući. Tada su mi gotovo pod glas šaptali da nam sve to šalje jedan naš dobar "gospodin" iz Trsta, rodom iz Kringe. Tako sam već kao dijete stekao o njemu pojam uglednog i dobrog čovjeka.

Bogoslovne sam nauke završio na Teologiji u Pordenone. Vratio sam se u Istru, kao netom zaredeni svećenik, 11. srpnja 1945. U prolazu kroz Trst posjetio sam monsinjora. Tada mi je rekao: "Budi uvjeren da ćeš u Istri upravo kao svećenik biti našem narodu od velike koristi. Tko će našem narodu biti od pomoći ako se baš sada kada mu je najpotrebnije povučemo i mi svećenici?"

Volio je biti s mladima

Shvatio sam ga i pun mладенаčkog zanosa krenuo za Istru. Na jesen 1946. i on se vratio. U susretima s njime ponajviše smo iznosili teškoće s komunističkim vlastima, koje su se najčešće odnosile prema nama i vjernicima netrpeljivo, nepravedno i grubo. Očekivali smo od njega malo utjehe, nade, odgovor na mnoga naša pitanja. Ponavljao nam je: "Moramo izdržati, i pod udarcima i svakavim neugodnostima. Istina će i pravda kad-tad,izaći na vidjelo. Naš je narod kroz svoju povijest mnogo toga pretrpio, izdržao je i ostao ovdje. Razni njegovi gospodari mijenjali su se i nestajali. Makar pod komunističkim režimom, napokon smo sada povezani s Hrvatskom i kao narod i kao katolici".

Od 1953. do 1962. bio sam odgojitelj u pazinskom Sjemeništu pa sam ga bolje upoznao kao rektora klasične gimnazije, a kasnije i kao ravnatelja. Makar već u godinama, volio je biti s mladima i poticati ih na rad u školi i u drugim aktivnostima. Drago mu je bilo kad su sjemeništarci mogli izdati nekoliko puta u godini đački list Naš glas, natipkan u 5-6 kopija. Rado se odazivao na sastanke koje bi u Sjemeništu organizirali poduzetniji i darovitiji đaci. Sjedio bi mirno i pažljivo slušao ta njihova predavanja. Neizostavno je prisustvovao priredbama i akademijama što su ih tijekom školske godine spremali sjemeništarci i bogoslovi. Nije bio glazbeno nadaren, ali je

bit ćeš našem narodu od velike koristi

rado slušao zborni pjevanje što se u Sjemeništu s ljubavlju gajilo. Mise u čast Duha Svetoga na početku i one zahvalnice na završetku školskih godina redovito bi on predvodio.

Vrlo često je isticao ovu misao: "Svatko od vas treba posve slobodno izabrati svećenički stalež. Primaranje cilj ovoga zavoda da vas na to što bolje spremi. No bili što bili u životu molim vas da uvijek nosite sa sobom cijelu i potpunu istinu sv. Evandjelja, jer je ona najsigurniji put u privatnom i društvenom ljudskom životu".

Monsinjorove skripte iz filozofije

U zbornici s profesorima bio je prema svima vrlo tolerantan, ali ih je trajno podsjećao na dužnost savjesnog podučavanja i kršćanskog odgoja povjerenih im đaka, kojih je bilo svih nacionalnosti i iz svim krajeva tadašnje Jugoslavije. Za potrebe đaka, a kasnije i bogoslova kad su se ovi iz Rijeke preselili u Pazin nakon što je Riječka teologija sudskom odredbom bila zatvorena (1954. g.), sam je sastavio i ciklostilom dao umnožiti osam svezaka filozofije.

Prigodom krizmi i drugih crkvenih slavlja obišao je s biskupom dr. Dragutinom Nežićem cijelu Istru. Kad se vraćao kući, znao bi reći: "...pa ipak, naš je narod ostao vjeran Crkvi i usred tolike bezbožne

propagande i podmuklih zastrašivanja". Najradostniji je bio kad se vraćao s mlađomisničkim slavlja, jer je u njima konkretno doživljavao slast sazrelih plodova proizašlih iz Pazinskog sjemeništa.

U drugoj polovici kolovoza 1967. službeno me uveo u župnu crkvu kao novog pazinskog župnika i s malo riječi predstavio vjernicima: "On će nastojati biti

"Ponavljao nam je gotovo uvijek jedno te isto: "Moramo izdržati, i pod udarcima i svakakvim neugodnostima. Istina će i pravda kad-tad, izaći na vidjelo. Naš je narod kroz svoju povijest mnogo toga pretrpio, izdržao je i ostao ovdje. Razni njegovi gospodari mijenjali su se i nestajali. Makar pod komunističkim režimom, napokon smo sada povezani s Hrvatskom i kao narod i kao katolici".

dobar s vama, a vi se potrudite biti dobri s njime pa će blagoslov Božji pratiti i vas i njega". Bože moj, mislio sam, ta nije rekao ništa, a opet rekao je sve.

Radnim je danom imao misu u 7.30 sati na starnoslavenskom jeziku. U nedjeljama i blagdanima misio je u 8.30 sati pred većim brojem vjernika, kojima je neizostavno propovijedao. Rado su ga slušali, jer je govorio jednostavno: "Pa, eto... jedni su na des-

no s Isusom i Evaneljem, a drugi na lijevo bez njih. A vi? Gdje ćete se vi smjestiti? Trebate se odlučiti. Bolje da to bude danas nego sutra."

Serva ordinem et ordo servabit te

Kad bi bilo lijepo vrijeme došao bi u župski vrt prošetati, ali ta njegova šetnja ne bi prekoračila 30 minuta. Gledao bi na svoj starinski džepni sat i točno na minutu prekinuo bi šetnju i vratio u svoju radnu sobu. Rekao bih mu ponekad: "Monsinjore, pa niste više pitomac u zavodu da se striktno trebate držati dnevног reda. Možete i malo dulje biti na čistom zraku." Odgovarao bi s blagim smiješkom: "Govorili su stari, a ne bez razloga: Serva ordinem et ordo servabit te".

Svećenički kolar ne bi gotovo nikad skinuo danju, ni kad je bio sam u kući, ni kad bi pošao u posjete uglednim osobama, ni kad bi putovao.

Svake bi godine za Božić, na svoj imendant, pozvao u goste nekoliko svojih starih prijatelja. Između njih neizostavno su bili Vladimir Sironić i pazinski župnik. Prije nego bismo sjeli za stol, rekao bi kao uvod: "Božić je veliki blagdan za sve, ali je ujedno i moj imendant. Zato dobrodošli i osjećajte se kod mene i moga stola kao kod kuće."

Nekoliko mjeseci prije

smrti, a bio je već u devedesetoj godini, gubio je pamćenje te je tjelesno i duševno vidljivo i naglo slabio. Teško mi je bilo promatrati ga u takvom stanju. Na trenutke bio je svjestan svoje skleroze pa bi rezig-

Mons. Božo Milanović

nirao ponavljaо: "Miser homo super terram, miser homo super terram... Jadan li je čovjek na zemlji, jadan li je čovjek na zemlji!"

Umro je u svojoj sobi na gornjem katu pazinskog župnog stana tiho i mirno u noći između 27. i 28. prosinca 1980. primivši svete sakramente iz ruku o. Alfonса Orlića, gvardijana franjevačkoga pazinskog samostana. Sprovod mu je zaista bio veličanstven. Sahranjen je na pazinskom groblju "Moj mir". Bilo je oko 11.30 sati, 30. prosinca, u utorak, 1980. godine. □

Upale pluća u djece

Liječenje traje dva do tri tjedna, a oporavak još toliko. Tijekom oporavka preporuča se više odmora, lagane šetnje i mješovita prehrana.

Pneumonija ili upala pluća je akutna infekcija plućnog tkiva (alveola) i prostora između (intersticij). Upala pluća je ozbiljna bolest i zahtjeva brzu dijagnozu i terapiju. Danas se uspješno liječe, najčešće ambulantno, dok je smrtnost kod inače zdrave djece je vrlo rijetka. Od upale pluća obolijevaju djeca oslabljene otpornosti zbog neadekvatne prehrane, umora, slabokrvnosti, učestalih infekcija gornjih dišnih putova ili postojanja neke druge bolesti, npr. srca ili probavnog sustava. Rizična skupina su nedonoščad i novorođenčad.

Bolest je češća u zimskim mjesecima. Širi se kapljičnim putem: kihanjem, kašljanjem, stoga se djeca lakše inficiraju u kolektivima poput jaslica, vrtića i škola.

Mnogobrojni uzročnici bolesti

Uzročnici su mnogobrojni i različiti mikroorganizmi. Od bakterija su najčešće: streptokok, pneumokok, hemofilus influence; a od virusa: respiratorno sincicijalni, adeno i influence. U dječjoj dobi, posebno kod novorođenčeta, i to prvog tjedna života, ali i kod mladog dojenčeta, a manje u kasnijoj dobi, moramo misliti i na upalu pluća uzrokovanu udisanjem mlje-

ka ili drugog sadržaja zbog poteškoća u koordinaciji disanja i gutanja.

Tipični znaci bolesti su kašalj i vrućica. Kod bakterijske infekcije obično znaci nastaju nagle, uz visoku vrućicu javlja se tresavica, kašalj je obično s iskašljajem gustim-obojenim (ovisno o uzročniku). Kod virusnih infekcija i infekcija uzrokovanih drugim mogućim uzročnicima, početak je većinom postupniji. Ukoliko je upala pluća prethodila akutna infekcija gornjih dišnih putova, dijete je šmrcalo i kašljalo, doći će do promjene znakova bolesti. Vrućica će naglo porasti ili trajati, tip kašla će se promijeniti, od podražajnog i suhog postataće dubok i vlažan.

Što je dijete mlađe, simptomi će biti manje tipični. Kod novorođenčeta i mладог дојенчета dominirat će slika teškog disanja: stenjuckanje, širenje nosnih krilaca i međurebarnih prostora. Opće stanje će se poremetiti. Zamjetit će se bljedoća, gubitak apetita i drugi znaci koji se ne odnose na dišni sustav.

Kako postaviti dijagnozu upale pluća?

Pedijatar će od vas dobiti detaljne podatke o znacima bolesti i promjenama koje zamjećujete. Pregledat će vaše dijete i

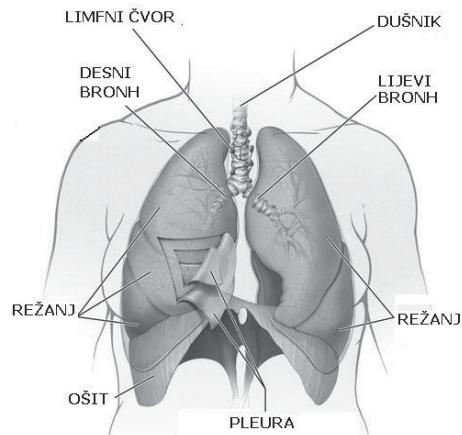
slušati pluća. Što je dijete mlađe, prsni koš manji, što su promjene na plućima sitnije, plućni fenomeni koje slušamo su manje izraženi i teže čujni. Tipični fenomeni koje čujemo kod upale pluća su hropčići i krepitacije (pucketanja).

Potrebni su laboratorijski nalazi: krvi – KKS-a, važan je broj bijelih krvnih stanica (leukocita) i vrsta (DKS), SE, CRP.

Značajna je rendgen-ska snimka pluća koja pokazuje kod upale pluća veličinu promjena kao i vrstu. Rendgenski izgled promjena može ukazati na određenog uzročnika. Može se međutim dogoditi da se upala pluća čuje u slušalicama, a ne vidi na rendgenskoj snimci pluća i obrnuto.

Kako se lijeći upala pluća?

U većini slučajeva, bakterijske i neke atipične, liječe se antibioticima koji se mogu uzimati na usta. Bitno je, kada pedijatar odredi terapiju, provoditi je redovito i dovoljno dugo. Važna je i simptomatska terapija, posebno kod virusnih upala pluća za koje nemamo specifičnu terapiju. Daju se sredstva za

snižavanje vrućice uz redovitu kontrolu termometrom. Ponekad se ordiniraju i sredstva za smirivanje kašla ako je iscrpljujući ili za razrjeđenje sekreta, ukoliko je jako gust i ne može se iskašljati. Dovoljan unos tekućine zasigurno će u većini slučajeva smanjiti potrebu za ovom terapijom. Treba znati da kašalj kojim se izbacuje sekret služi za čišćenje pluća od povećane količine sekreta koji nastaje kod upale.

Jednako su važne i opće potporne mjere kao što je mirovanje u krevetu, a prostoriju treba češće prozračiti. U tijeku vrućice potrebno značajno povećati unos tekućine (čaj, voda, voćni sok) i davati češće po malo. Lagana, mješovita prehrana u više manjih obroka. Mogu se dodati vitamini, preporuča se vitamin C. Liječenje traje dva do tri tjedna, a oporavak još toliko. Tijekom oporavka preporuča se više odmora, lagane šetnje i mješovita prehrana.

NAŠI POKOJNICI

Lidija Širol

U pulskoj bolnici u 80. godini života 17. studenoga umrla je Lidija Širol, vrijeđna župljanka iz Staroga Pazina. Sutradan je na mjesnom groblju sprovodne obrede vodio župnik Maksimilijan Ferlin, zajedno s lindarskim župnikom mons. Ivanom Bartolićem.

Na pitanje kako može, jedva se mičući, s bolima u nogama ustrajno dolaziti na jutarnju misu, odgovarala bi sa smiješkom na usnama: "Bogu hvala za sve. Moglo bi biti i huje. Ako Bog hoće da ja odslužim svoje čistilište na ovom svijetu, neka se vrši Njegova volja." Govorila bi: „Ja se nadam da će mi Srce Isusovo biti milostivo po njegovim obećanjima, a nebeska Majka Marija sigurno će zagonvarat za me kod Boga, jer sam kroz cijeli život bezbroj puta molila u krunici".

Pokojna Lidija Širol rođila se u Gologoričkom Dolu 8. prosinca 1930. godine, kao trinaesto od devetnaestero djece, od roditelja Ivana i Marije Bratićić. Udalila se bila u Gologorici za Atilija Širola 1950. Kao mladi supružnici nastanili su se na Starom Pazinu 1957. te su u ovdašnjoj župnoj crkvi 17. listopada ove godine proslavili 60 godina braka. (I. B.) □

Božić ovijen tajnom

(Nastavak s 21. stranice)
Gledano s odstojanja od dvije tisuće godina i današnjega načina korištenja i preispitivanja povijesnih činjenica, ovo sigurno nije točno i nepotpuno je, ali autor prema ondašnjim mjerilima nije iznevjerio ulogu povjesničara, jer on rekonstruira scenu u koju Isus pripada prema povijesnom porijeklu i teološkom određenju.

Što su evangelisti, napose Luka, željeli postići opisom Isusova rođenja, smještajući ga u povijesni kontekst? Poruka je jasna: Isus se umiješao u ljudsku povijest, on je dio nje, ali povijest ne počiva u samoj sebi i nije radi same sebe, nego je u službi povijesti spasenja. Novorođeni kralj iz Betlehema je istinski Spasitelj svijeta, a ne car August. August je bio vladar rimskoga svjetskog carstva, sa sjedištem u Rimu, Isus nadolazeći kralj Božjega kraljevstva, rođen je u Betlehemu, beznačajnije Davidovu gradu. Ondje car August, koji je dao novo lice i ugled svijetu, ovdje Sin Čovječji koji mijenja naličje čovječanstva; ondje diplomat kojemu svijet zahvaljuje za pax augustana, a ovdje Sin Božji koji donosi mir, šalom.

DOBRA RUKA

Ana i Josip Pahović 200 kuna
N.N. Pazin 325 kuna

VLČ. ANTON KOLIĆ, 40 godina među gradišćanskim Hrvatima

(Nastavak s 13. stranice)

Prodali kampanju za lušto auto

L: Hrvatska dvadeset godina od samostalnosti proživljava krizu gospodarstva koja je posljedica i krize morala. Kako vratiti ponos i dostojanstvo hrvatskom narodu kakav je i bio u zanosu stvaranja vlastite države?

- Ja sam pomagao hrvatsku Crkvu u bivšoj državi, osobito kada je trebalo pomoći u gradnji i popravku crkvi, sjemeništa, kada su svećenici dobivali pomoći da mogu nabaviti auto potreban za pastoralno djelovanje. Zatim knjige, Glas Koncila, Kršćansku sadašnjost osobito u vrijeme Josipa Turčinovića, kada je pomoći dobivena iz Beča... Kriza je uvijek bilo u životu i bit će ih. Ali ljudi ne žele raditi ili ne vide da moraju raditi ili ne vole rad. Gledajte koliko je u Istri neobrađenoga zemljišta, blago smo hitili iz sela van, ali se ponašamo kako blago.

(Nastavak sa 13. stranice)

Svi ne moru biti gospodari i svi ne moru biti šefi. Jer ako se vozim iz Glavani u Pulu s autobusom, more samo jedan biti šofera, iako i drugi imaju vozačku dozvolu. Moramo svi raditi odgovorno do podne i od podne.

Ča mene najviše боли? Da su se toliki kusi kampanje prodali samo da bi mogli kupiti lipo, luksuzno auto. Naši ljudi su govorili da se mora šparati, štedjeti, i da se more samo onoliko kupiti koliko imaš šoldi, a ne više. Naučite dicu šparati.

Meni su ispričali ovu priču: Kupio Istrijan traktor, došao kući i u korti gleda novi traktor. Ženi i djeci govori da će puno raditi i puno zaraditi. Najednom je golub na krovu počeo gukati "Dug na dug". Seljak ga potjera, ali se tada ptica na murvi oglasi "Platit ćeš ga, platit ćeš ga". Javio se i tovar "Nikada, nikada".

Kriza je nastaje kada nema kontrole pojedinaca ni kontrole društva. Ako želimo u budućnosti imati bolju život moramo se držati 7. Božje zapovijedi „Ne laži“ i 8. „Ne kradi“. Bog nam nije objavio kako ćemo rješavati naše ekonomski krize, ali je pokazao put kako se mogu te krize sprječiti. Mi smo doma svake nedjelje prije ručka molili deset zapovijedi Božjih.

Molim, hvala, oprosti

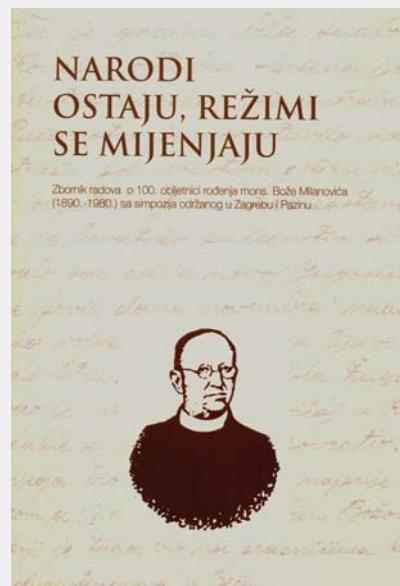
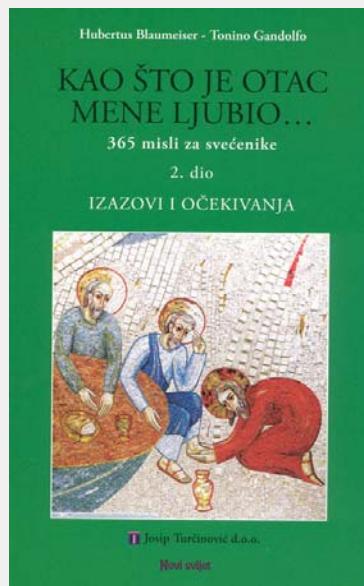
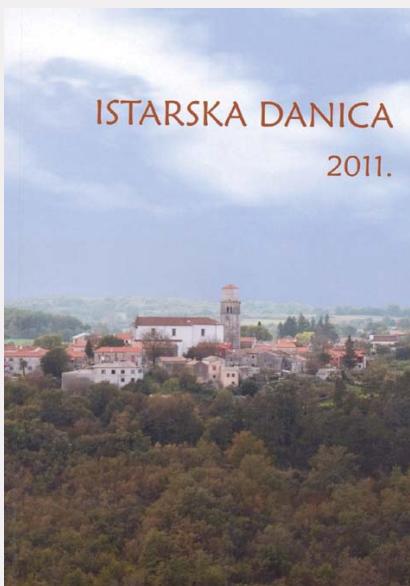
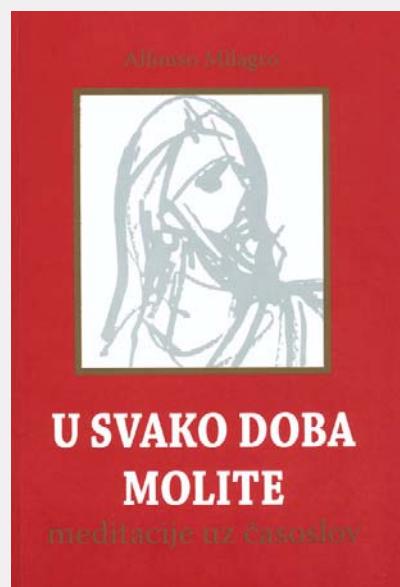
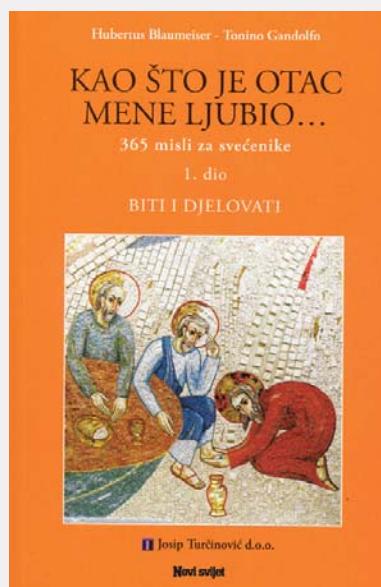
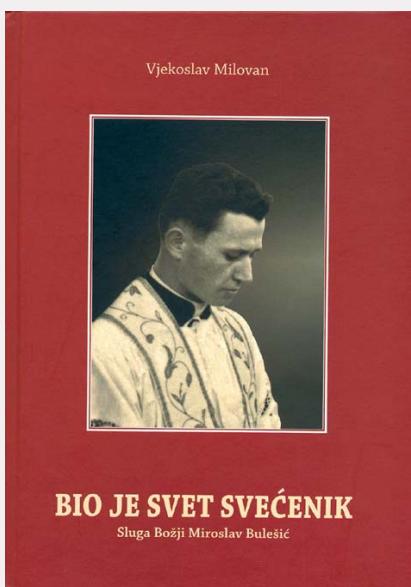
L: Vaša poruka čitateljima Ladonje.

- Učite djecu živjeti, zajedno s vama, tri riječi: MO-LIM, HVALA OPROSTI. Sretan Božić i Novo Lito. Sve vas pozdravlja povezan molitvom Crikve i krvlju istarskog čovika, pop Tone Kolić.

prosinac 2010.

NOVA IZDANJA – „JOSIP TURČINOVIĆ“ d.o.o.

**IDUĆI 300. BROJ LADONJE IZLAZI
16. siječnja 2011.
na 36 stranica**

Donosi:

**Reportažu iz župe Nova Vas (Porečka)
Svjedočanstvo vlč. Atilija Nefata
Život vjere Bogumila Ermana iz Žminja**